

liberal ambition för skåne.

Idépolitiskt handlingsprogram

Liberalerna

Idéprogrammet "Liberal ambition för Skåne" har tagit sin utgångspunkt i de samhällsutmaningar som ter sig mest akuta att ta sig an utifrån ett politiskt perspektiv.

Programarbetet har bedrivits öppet och brett, med möjligheter till inspel och synpunkter från samtliga medlemmar i Liberalerna Skåne under det dryga år som arbetet pågått (2024).

liberal ambition för skåne.

Idéprogrammet "Liberal ambition för Skåne" är uppdelat i sex block. Läsaren kan uppleva en ganska mörk bild över det skånska tillståndet, men det är just problembeskrivningar som utifrån en liberal utgångspunkt finner lösningar genom europeiskt, nordiskt, nationellt, regionalt och lokalt agerande. Mer samarbete, inte mindre. Färre regleringar, inte fler. Tidigare insatser istället för senfärdighet.

Skåne har fantastiska förutsättningar att bli en blomstrande och välskött region, mitt i den mest välutvecklade och dynamiska delen av västvärlden. En inre marknad för handel med en omvärld in på knuten. Sveriges port mot kontinenten.

Skåne vilar på gammal civilisation med lärosäten, utvecklat näringsliv och gynnsamt odlingsklimat. Landskapet är vackert och omväxlande till sin karaktär och inbjuder till ett kvalitativt liv för boende och besökare. Nära till allt, men samtidigt tillräckligt stort för att bjuda på bred variation av hänförande natur, stadens bekvämligheter och landsbygdens frid.

Men goda förutsättningar räcker inte. Förutsättningarna måste tas tillvara och inom många områden går utvecklingen idag i helt fel riktning. Långsiktiga lösningar för infrastruktur, som på sikt säkrar näringslivets exportframgång

och möjliggör en dräglig vardag för hundratusentals arbetspendlare, saknas. Integrationen kring Öresund går på sparlåga. Skånes vård dras med stora strukturella problem att finansiera sin verksamhet och inte minst med personalförsörjning. Utmaningar saknas inte.

"Liberal ambition för Skåne" är inte bara tänkt att väcka debatt, utan även fungera som inspiration för liberala företrädare på alla nivåer att driva politik i en riktning som gör Skåne och övriga världen till en bättre plats att leva i, med möjlighet att i frihet och trygghet forma sina egna liv.

Tonild Strandberg

Ordförande, Liberalerna Skåne

Liberalerna

liberal ambition för skåne.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

En modern välfärd som ger mer för varje skattekrona	4
Klimatneutralt Skåne med säkrad tillgång på energi	10
Näringsliv och utbildning som skapar arbete, handel och välbefinnande i hela Skåne	17
Ett Öresundssamarbete värt namnet	27
Ett tryggt, säkert och integrerat Skåne	35
Välfärdens framtida finansiering	43

**En modern välfärd som ger mer
för varje skattekröna**

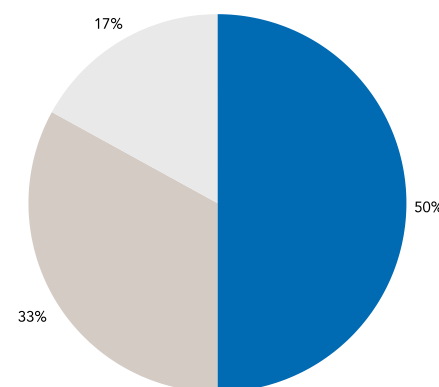
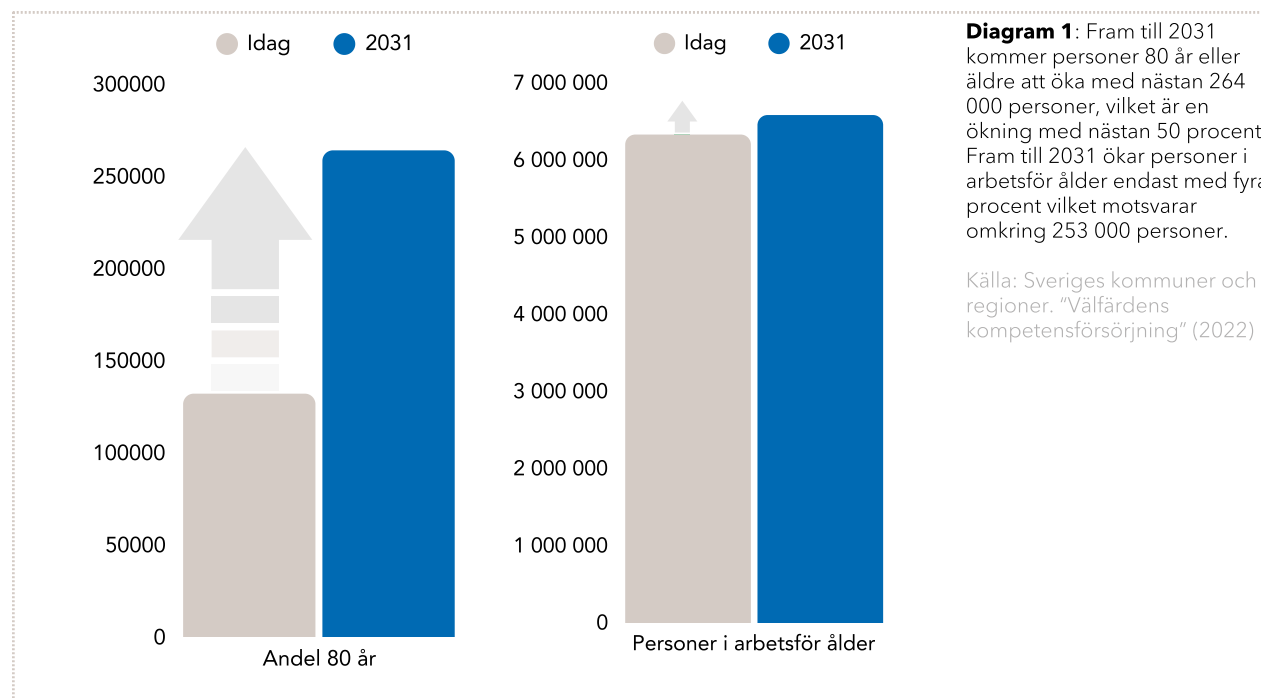
VARFÖR BEHÖVER VI ETT NYTT SÄTT ATT TÄNKA KRING VÄLFÄRD?

Mycket tyder på att dagens välfärdsmodell inte kan finansieras och bemannas framöver. Förändringar i vår omvärld - i demografi, i ekonomiska villkor och i våra egna förväntningar - kräver nya lösningar för att kunna garantera en trygg välfärd.

Demografin utvecklas gentemot allt fler äldre med större vårdbehov, samtidigt som allt färre unga kommer att kunna arbeta i välfärdssektorn.

På senare år har den komplexa strukturen, parallellt med vissa avregleringar, bidragit till att organiserad brottslighet har etablerat sig inom välfärdstjänsterna. De kriminella verksamheterna plockar ut avsevärda belopp som givetvis borde har använts till välfärden.

Tjänsterna i välfärdssystemet, till exempel kring den digitala utvecklingen, upplevs ofta som omoderna. Befolkningens förväntningar relaterar till den nivå andra digitala tjänster har som de redan använder i sin vardag. Det offentliga systemet måste öka takten i utvecklingsarbetet.

EN GEMENSAM VÄLFÄRD DÄR INDIVIDEN HAR MAKTEN

Liberala samhällen ska erbjuda sina medborgare sociala skyddsnät och säkerställa en hög livskvalitet. För att det ska uppnås krävs ett välfärdssystem som i grunden måste erbjudas, garanteras eller regleras av det offentliga. Även om vi liberaler accepterar offentlig inblandning i välfärden innebär det inte att man kan lämna ideologisk walk-over. Vi måste ha svar kring hur välfärd ska erbjudas och organiseras som utgår från varje individs behov och önskemål.

I grund och botten handlar välfärdssystem om att enskilda individer ska kunna leva så bra liv som möjligt. Oavsett om du är frisk eller sjuk, ung eller gammal, ger välfungerande välfärdssystem fler människor möjlighet att i större utsträckning leva sina liv och fatta beslut efter hur de önskar.

Friskare och tryggare befolkning ger individer som kan leva i större frihet. Ett välfungerande välfärdssystem är också en nödvändighet för att det övriga samhället ska fungera, där det privata näringslivet till stora delar är motorn i utvecklingen och ekonomin.

Som individ ska man självklart inte behöva vänja sig vid ett försämrat utbud, men antagligen är det så att invånare kommer att behöva bidra mer själv framöver. Detta behöver inte innebära att man ska betala mer, men att man kanske måste vara beredd på att ta mer ansvar för sin egen hälsa och kanske även för att delta i och utföra vissa välfärdstjänster själv.

Ett grundläggande värde som fortsatt ska gälla för den skattefinansierade välfärden utgår från att alla är jämlika och har samma rättigheter i välfärdssystemet - oavsett inkomst.

För att ha möjlighet att fatta beslut om sina egna välfärdslösningar och känna delaktighet, är det avgörande att processen är transparent och förståelig. I ett liberalt välfärdssystem bör en person ha möjlighet att inte bara byta leverantör om man är missnöjd utan också byta ut den som är övergripande ansvarig för den delen av systemet.

OJÄMLIK HÄLSA

Våra levnadsvanor påverkar risken för många av de sjukdomar som bidrar mest till sjukdomsburden i Sverige idag. Livsvillkor och levnadsförhållandena påverkar möjligheten till hälsosamma levnadsvanor som i sin tur påverkar förmåga till att utbilda sig och att arbeta. Politiska beslut påverkar direkt eller indirekt befolkningens livsvillkor och levnadsförhållanden.

Statliga instanser, så väl som forskare och intresseorganisationer, konstaterar i utredning efter utredning att ineffektivitet och låg produktivitet kännetecknar stora delar av välfärden. Framöver kommer det att krävas mer samverkan över organisations- och ansvarsgränser vilket i sig ställer nya krav på ledarskapet.

Vi har en tradition av att styra med ett stort inslag av tillit, vilket är bra, men det kommer att krävas komplement till denna modell för att nå de resultat vi är ute efter ska uppnås. Styrningen bör bli ännu mer fokuserad på att bidra till att lösa individers och grupperns behov. För det behövs betydligt mer ändamålsenliga strukturer när det gäller lagar, regler och standarder. Sedan måste man veta att behoven är lösta och då behöver det tillskapas en ny typ av uppföljning, där man mera noga kopplar samma uppnådd nytta och resultat med de behov man avsåg att möta.

Välfärdens verksamheter kan i många fall bli mer effektiva genom att öka sin produktivitet. Men det räcker inte att göra mer per tidsenhet om vi inte är helt säkra på att det är rätt saker som vi väljer att göra.

Återigen är det nödvändigt att utgå från behoven och att noga välja vilka aktiviteter och åtgärder som bäst kan bidra till att lösa dessa. En ökad produktivitet behöver alltså ständigt följas upp gentemot den kvalitet och den nytta som välfärden levererar till de som har behov.

På senare år har organiserad brottslighet etablerat sig inom välfärdstjänsterna. Nya kontrollfunktioner behöver inrättas eftersom de kriminella verksamheterna orsakar mycket skada och omsätter avsevärda belopp. Tjänsterna i välfärdssystemet, till exempel kring den digitala utvecklingen, upplevs ofta som omoderna. Takten i utvecklingsarbetet behöver öka så att tjänsterna som erbjuds ligger på samma nivå som övriga samhället.

Pengarna i dagens välfärdssystem kommer inte räcka till för morgondagens behov om vi inte är beredda att tänka nytt och ändra invanda arbetssätt.

Medborgarna ska kunna lita på att varje skattekrona används på det mest effektiva sättet. Politiken har ansvar för att säkerställa effektiviteten i systemet. I dagsläget finns det mer att göra i fråga om styrning och uppföljning av befintliga resurser i välfärden.

Pengarna i dagens välfärdssystem kommer inte räcka till för morgondagens behov om vi inte är beredda att tänka nytt och ändra invanda arbetssätt.

konkreta politiska förslag.

- Inrätta kontrollfunktioner mot välfärdsbrott. Överutnyttjande och brott, inklusive organiserad brottslighet, förekommer i välfärden och skadar både individer och samhället. För att få kraft i bekämpandet av välfärdsbrottsligheten måste samhället agera tillsammans och inrätta gemensamma kontrollfunktioner.
- Inled arbetet med att återupprätta LLS till den ursprungliga reformen. Den som har rätt till personlig assistans ska få det och den som utför assistansen ska få rätt förutsättningar för att kunna göra det på ett bra sätt. Regelverk och ersättningar måste ses över så att reformens ursprungliga intentioner efterlevs.
- Eget team till varje hemtjänsttagare. Det är när samma person knackar på dörren varje dag som omsorgstagare och personal kan bygga en relation. Kontinuitet skapar en trygghet och lägger grunden för en god omsorg.
- Ta tillvara kraften hos alla som kan och vill arbeta. Många äldre kan och vill arbeta efter pensionen. Lagstiftningen behöver ses över så att det skapas flexibla möjligheter för äldre som vill bidra i välfärden.
- Centralisera när det behövs. Allt för ofta används vårdpolitik för att bedriva lokalpolitik. Genom en större grad av centralisering av den högspecialiserade vården samtidigt som den geografiska spridningen av primärvården utökas kan vård bedrivas mer effektivt och med högre kvalitet.
- Välfärdstjänsterna ska i större utsträckning utföras i samverkan. Förändrade riktlinjer och regler kan förenkla och möjliggöra för bättre samverkan mellan olika aktörer i välfärdssystemet. Civilsamhällets aktörer är ofta skickliga på att leverera personanpassad välfärd av hög kvalitet. Samarbetet med civilsamhället har stor utvecklingspotential.
- Mer riktade precisionsinsatser. Insatser som ska främja folkhälsan fokuserar idag oftast på breda delar av befolkningen. Insatser bör i större utsträckning riktas till dem som har störst behov, utan att riskera stigmatisering.
- Garantera fast läkarkontakt. Politiskt har löftet om en fast läkarkontakt upprepats i decennier. Nu är det dags att gå från ord till handling och garantera en fast läkarkontakt, i första hand för de med störst vårdbehov. En nationell utbildningssatsning för fler specialister i allmänmedicin skulle bidra till att få fart på processen.
- Inför ett nationellt journalsystem. De 21 regionerna och 290 kommunerna har alla egna journalsystem, vilket är både kostsamt och hindrar kommunikation. Ett nationellt initiativ behövs för att möjliggöra informationsdelning utifrån medborgarnas behov.
- Se över primärvårdens organisering. Lär av våra nordiska grannländer, där primärvården är mera effektiv och mera stabilt välbemannad.
- Garantera en personanpassad äldreomsorg. Dagens äldreomsorg präglas i allt för stor utsträckning av opersonliga strukturer och politiska riktlinjer. Äldreomsorgen behöver ställas om för att istället utgå från den enskilda brukarens behov och önskemål.
- Halvera den administrativa personalen. I decennier har mängden administrativ personal inom välfärden blivit större och större. Genom att fokusera på välfärdens grunduppdrag kan resurser frigöras till mer personal på golvet.
- Kvalitet och leverans inom välfärden måste bli transparent. Det är dags att gå från ord till handling och införa en nationell plattform där patienter och brukare kan jämföra kvalitet och kötid hos olika vårdgivare. Så kan valfrihet på riktigt säkras.
- Skapa förutsättningar för en långsiktigt stark finansiering av LSS. För att säkra de ursprungliga målen med LSS-reformen behövs en statlig finansiering, det kan till exempel innebära en indexreglering av schablonbasbeloppen inom assistans.

A landscape photograph featuring several large, light-colored standing stones (menhirs) scattered across a grassy field. The scene is captured during sunset or sunrise, with the sun low on the horizon to the left, casting a warm, golden glow over the landscape. The sky is a mix of blue and orange, with wispy clouds. A dark blue rectangular box is superimposed over the center of the image, containing white text.

Klimatneutralt Skåne med säkrad tillgång på energi

Liberalerna

SÅ UTFORMAR VI EN LIBERAL KLIMATPOLITIK

En framgångsrik politik måste utgå från partiets ideologiska kärna. För liberaler innebär detta att politiska förslag formas utifrån en balans mellan ideologi, vetenskap och de prioriteringar som krävs när olika konsekvenser står i konflikt med varandra – exempelvis kortsiktiga ekonomiska effekter och långsiktiga klimatmål. Det är politiker, inte experter, som ansvarar för att fatta beslut där dessa perspektiv vävs samman.

Klimatpolitikens långsiktiga betydelse är central. Ett effektivt agerande kan på sikt vara avgörande för att bekämpa fattigdom och skapa hållbar ekonomisk tillväxt. Samtidigt kan vissa styrmedel, som är nödvändiga för att minska växthusgasutsläpp, påverka individers ekonomiska vardag negativt på kort sikt. Liberala lösningar bör därför sträva efter att minimera negativa effekter på individens frihet och välfärd, samtidigt som de säkerställer hållbar utveckling.

Det är viktigt att skilja på kunskapsläge och vad forskare föreslår i politiska sammanhang. Att enbart följa forskares råd kan vara problematiskt då vetenskap bygger på ifrågasättande av rådande kunskap. Politisk debatt blir komplicerad när enskilda forskningsrapporter används för ideologiska syften. Politiker har sällan expertkunskap att bedöma alla områden, så deras roll är att förstå och agera baserat på accepterat kunskapsläge. Liberaler bör sträva efter att förbättra kunskapsunderlaget för politiska beslut genom att stödja forskning, upprätthålla oberoende

Liberala åtgärder strävar mot att skapa en balans mellan solidaritet med framtida generationer, samhällets välmående och individens frihet, samtidigt som de baseras på rådande kunskapsläge som säger att mänsklig aktivitet leder till klimatförändringar som kommer att orsaka stor skada.

Klimatomställningen måste också vara rättvis för att lyckas. För den enskilde individen ska omställningen kännas trygg, oavsett ställning i samhället eller vad man bor. De kostnader och uppoffringar som uppstår i samband med klimatomställningen måste fördelas på ett rättvist sätt.

EN KUNSKAPSBASERAD POLITIK PÅ MARKNADS- EKONOMISKA VILLKOR

En grundpelare i liberalismen är tron på kunskapsidealen från upplysningstiden, där vetenskap och beprövad erfarenhet ses som avgörande för att förstå en komplex värld. Liberal politik skall därför utgå från en verklighetsbild som är grundad i det för stunden sammanvägda kunskapsläget samt att arbeta för att kunskapsläget förbättras genom att stödja forskning och kunskapsspridning.

Liberalismens utgångspunkt är att marknadsekonomi är det ekonomiska system som bäst tar tillvara individens rättigheter och bygger ett samhälle som långsiktigt säkerställer ekonomisk trygghet för många.

Däremot är vi medvetna om att en oreglerad marknadsekonomi har tydliga misslyckanden bland annat när det gäller skydd av enskilda individer och miljö. Vi tror därför på en politik som ska kompensera för dessa marknadsmisslyckanden genom politiska beslut inom till exempel skattepolitik och lagstiftning. Vi anser också att man kan kompensera marknadsmisslyckanden genom att använda marknadsmässiga styrmedel till exempel genom att sätta ett pris på utsläpp.

Liberalismens grund i kunskapssamhället, individens rättigheter och marknadsekonomin leder till insikten att en globaliserad värld, med dagens teknikutveckling, är oundviklig utan omfattande inskränkningar av den personliga friheten.

Dessutom ses globalisering som i grunden positiv, då den hittills har bidragit till ökad välfärd för många.

Samtidigt är globaliseringens utmaningar påtagliga, särskilt inom miljöpolitiken, där risken finns att kapital och företag flyttar till länder med låga krav på miljöskydd, vilket kan skapa kortsiktiga vinster men långsiktiga problem. Därför anser liberaler att miljöfrågor måste hanteras både nationellt och internationellt. Starka övernationella samarbeten, som exempelvis EU, spelar en avgörande roll för att dra nytta av globaliseringens fördelar samtidigt som dess nackdelar motverkas.

Liberaler tror på att demokratiska processer är både viktigare och mer hållbara än diktatur eller upplöst despotism. Detta innebär en acceptans för att andra kan ha åsikter som vi själva anser vara felaktiga. Som parti värdesätter vi det demokratiska hantverket, vilket inkluderar viljan att kompromissa kring våra egna lösningar. Så länge kompromisserna leder till förbättringar som tar oss närmare våra mål, är vi beredda att samarbeta och bidra aktivt till processen.

Slutligen så anser vi att subventioner, ekonomiska styrmedel och andra politiska åtgärder som utgångspunkt ska vara behäftade med en så kallad solnedgångsparagraf. Det vill säga att en subvention till X per automatik minskas eller slopas förutsatt att Y inträffar, där Y kan vara den händelse eller omständighet som i det specifika fallet är den mest lämpade mekanismen att utlösa solnedgångsparagrafen.

Alla subventioner eller lagar som vi föreslår här nedan ska läsas som att om inget annat är motiverat ha ett "bäst före-datum". En enkel exemplifiering på hur en sådan paragraf kan

fungera är att en skattebefrielse på nyttillverkade fossilfria personbilar automatiskt upphör att gälla när 95% av de sålda nyttillverkade personbilarna under föregående år var fossilfria. Det viktiga är att sådana paragrafer är mycket transparenta och tydliga gentemot medborgare/konsumenterna.

INDIVIDUELL FRIHET MED SAMHÄLLSANSVAR

Liberaler sätter individen före kollektivet, vilket innebär att individen både har ansvar för sina handlingar och rätt att skyddas från kollektiva övergrepp. Samtidigt erkänns att varje individ lever i en social kontext och har skyldigheter gentemot samhället. Politiken har därför rätt att införa restriktioner för att skydda andra, exempelvis genom att begränsa individens frihet när det gäller handlingar som orsakar skada. En liberal politik betonar också samhällets ansvar att skydda och stödja de mest utsatta, både nationellt och internationellt, inklusive framtida generationer.

En central utmaning inom liberalismen är att balansera individens fria val mot andras frihet, särskilt i frågor som rör miljö och klimat. Nuvarande generationers handlingar kan påverka framtida generationers frihet och välbefinnande. Här spelar den liberala skadeprincipen en avgörande roll. Principen föreskriver att individens frihet får begränsas när dess handlingar orsakar skada för andra. Skadan behöver dock inte vara direkt och omedelbar; även indirekta skadeeffekter omfattas av skadeprincipen.

Ett tydligt exempel är utsläpp av växthusgaser. Även om utsläpp i Skåne inte omedelbart skadar människor på plats, bidrar de till global uppvärmning som kan leda till ekonomiska och sociala konsekvenser långt bort, som sämre skördar för lantbrukare i Västergötland eller Bangladesh. Därför måste indirekta skador tas i beaktande vid politiska beslut.

I klimatpolitiken innebär skadeprincipen att varje individ och aktör måste ta ansvar för de negativa effekter deras handlingar har på miljön och samhället. Genom att exempelvis prissätta koldioxidutsläpp kan de verkliga kostnaderna för klimatpåverkan internaliseras, vilket främjar hållbarhet och innovation. En liberal klimatpolitik strävar efter att balansera effektivitet och frihet genom marknadsbaserade lösningar samtidigt som den skyddar de mest sårbara. Denna vision förenar individens frihet med planetens och samhällets långsiktiga välbefinnande.

Skadeprincipen

Skadeprincipen formulerades av filosofen John Stuart Mill i "Om friheten" (1859). Den innebär att individens frihet endast får begränsas för att förhindra skada på andra. Mill betonade att människan har rätt att leva som hon vill, så länge hennes handlingar inte inkräktar på andras rättigheter eller orsakar dem skada.

En liberal politik betonar också samhällets ansvar att skydda och stödja de mest utsatta, både nationellt och internationellt, inklusive framtida generationer.

konkreta politiska förslag.

ÖVERGRIPANDE ÅTGÄRDER

- Komplettera utsläppsreducerande åtgärder med åtgärder som tar upp växthusgaser från atmosfären.
- Inför klimatbidrag som går till alla verksamheter som ger upphov till negativa utsläpp. Bidraget ska vara proportionerligt men omvänt gentemot växthusgasskatten.
- Inför en enhetlig EU-gemensam märkning för hur mycket koldioxidutsläpp en produkt eller tjänst gett upphov till.
- Industrins utsläpp bör i huvudsak hanteras via skärpningar i handeln med utsläppsrätter och fler sektorer bör inkluderas i denna handel. Den fria tilldelningen av utsläppsrätter ska minska.
- Koppla fastighetsavgiften till fastighetens energiprestanda och belöna ägare som investerar i energieffektiviseringar.
- Tydliga regler för vad som är ett klimatsmart fordon. Klimatdeklaration som avser tillverkning och underhåll av fordonet, liksom fordonets energieffektivitet vid drift behöver också vara kriterier som vägs in.
- Allmän grön skatteväxling där klimatskatter särskilt inom transportsektorn möjliggör skattesänkningar på annat håll.

TRANSPORTER

- Ta bort sjöfartens undantag från koldioxid- och energiskatt.
- Ta bort energiskattebefrielse för fossilt bränsle till inrikesflyg.
- Ta bort subventioner för elbilar. Differentiera fordonsskatten så att personbilar som är klimatklassade beskattas lägre än personbilar vars primära energikälla är fossila bränslen. Inför procentuell skatt på elenergi så det blir förmånligt att ladda elbilar vid vissa tidpunkter, vilket även skulle gynna övergången till e-bränsle.
- Inför digital kilometerskatt på tung trafik. Genom att basera skatten på sträcka blir det kostsamt att köra tomma lastbilar, vilket minskar energislöseri och vägslitage. Det finns möjligheter till skatteväxling, som minskade arbetsgivaravgifter samt ta bort fordonsskatten för tung trafik, för att underlätta för åkerinäringen.
- Utveckla styrmedel för tung trafik med hjälp av den infrastruktur som kilometerskatten möjliggör, tex differentierad skatt efter tidpunkter eller förbud vid svåra väderförhållanden.
- Verka för lägre priser i kollektivtrafiken.

SAMHÄLLETS INFRASTRUKTUR

- Minska de fasta avgifterna i VA-nätet och öka de konsumtionsbaserade avgifterna för att minska vattenförbrukningen.
- Öka den statliga finansieringen för att öka antalet reservoarer för vatten i landskapet. Både för att kunna ta upp vatten vid kraftig nederbörd och för lagring av vatten i dammar för tex bevattning. Även våtmarker behövs för lagring av koldioxid.

ENERGI OCH ELNÄT

- Beskatta eller avgiftsbelägg restenergi från datacenter.
- Alla kraftslag ska avsätta medel i en avvecklingsfond som helt täcker kostnaden för en avveckling och återställning av miljön. Konkurrens på lika villkor skall värnas.
- Bygg ny kärnkraft. Ge Vattenfall i uppdrag att bilda ett nytt företag vars uppgift är att bygga, äga och driva nya reaktorer. Bolaget skall vara börsnoterat vilket möjliggör för näringslivet, pensionsfonder och privatpersoner att vara delägare.

- All fastighetsskatt på kraftverk skall vara kommunal. Det är det lokala samhället som får göra avkall för ett kraftverk och bör därför kompenseras.
- Solceller bör byggas där marknaden anser det lönsamt.
- Regionnät skall på sikt övergå i statligt ägande.
- Nätbolagens vinst skall likt SVKs flaskhalsavgifter återföras till nätet så att framtida nätkostnad minskas om kostnadssänkande investeringar inte är möjliga skall vinsten finansiera en framtida sänkt nätavgift.
- Elnät får framöver endast säljas till svenska allmänna ägare, såsom kommuner, regioner eller svenska staten alternativt därigenom redan ägda befintliga nätbolag.
- Ge energimarknadsinspektionen i uppdrag att årligen kartlägga skillnader i nätavgiften i landet för att därigenom öka trycket för något som kan liknas med konkurrens.
- Gör Barsebäck till en forskningsanläggning för ny kärnkraftsteknik tillsammans med LTH.
- Se över lagstiftningen kring elnätsreglering. Den beräkningsmetod som Energiinspektionen (EI) använder idag möjliggör för elnätsbolag att höja elnätsavgifterna oskäligt mycket.
- Verka för kraftigt förkortade tillståndsprocesser.

KRISBEREDSKAP

- Varje kommun bör ha en plan för vad som görs vid vädervarning för höga temperaturer.
- Utred hur beredskapen skall fungera i samband med väderrelaterade kriser. Ansvarsfördelningen mellan aktörer måste bli tydligare. Länsstyrelsens samordningsansvar måste antingen skärpas eller lämnas över till annan aktör.

JORD- OCH SKOGSBRUK SAMT KONSUMTION

- Sverige bör införa mål för minskade utsläpp i jordbruks- och skogssektorn per producerad enhet. Denna koldioxidbudget skulle vara baserad på den genomsnittliga koldioxidutsläppsintensiteten för varje produktionsenhet, vilket innebär att utsläppen skulle mätas och övervakas per producerad enhet, till exempel per ton spannmål eller per hektar skogsmark.
- Genomför grön skatteväxling för skogs- och jordbruket som består av slopade subventioner för fossila bränslen, kraftig minskning av andra skatter och direkt återbetalning av kostnader enligt modellen för avdrag för resor, baserat på kostnader uppkomma på grund av användning av arbetsmaskiner, tex aktivt brukad mark. Klimatklassade gårdar ges extra avdrag för den klimatnytta man gör.

- Förläng garantitiden på allt med en elektrisk krets fem år med krav på reservdelar i tre år efter tillverkning. Använd garantitid som ett kriterium för offentlig upphandling.
- Europeiskt/nationellt pantsystem för batterier.

ÖKAD UTVECKLING TILL EN MER CIRKULÄR EKONOMI

- Det är för billigt att bryta mot lagen. Sverige bör införa strängare sanktioner och straff för miljöbrott
- Det är för billigt att bryta jungfruligt material idag. Incitament för enskilda individer, företag eller samhällen att spara klimatet och låta naturen vara måste öka. Sverige bör införa en naturgrusskatt för alla typer av jungfruligt material med ändamålet att motivera verksamheter att i första hand använda materialåtervunna produkter.
- Det är för billigt att deponera. En grundavgift skulle inbringa resurser som kan användas för omställningen och motivera företag som tar emot avfall att skapa eftertraktade produkter och på så vis cirkulära flöden. Sverige bör införa en grundavgift för deponi.
- Det är för billigt att släppa ut. Sverige bör verka för en fungerande handelsmarknad för utsläppsrätter av alla ämnen som vi vet är skadliga. Avseende utsläpp av växthusgaser är det viktigt att dessa tar beaktar användande av kolsänka i olika former.
- Det är för svårt att produktifiera. Processen att skapa en produkt av ett avfall måste förenklas. Detta motstånd gör det väldigt svårt för avfallsbolag och andra verksamheter att skapa för cirkulära flöden. Sverige bör verka för att skapa incitament för Naturvårdsverket och tillsynsmyndigheter som länsstyrelser och miljöförvaltningar att söka lösningar och möjligheter för att möjliggöra cirkulära flöden av material och produkter.

A photograph of a diverse group of students sitting at long desks in a classroom, focused on their work. The students are of various ethnicities and ages, all appearing engaged in their studies. The lighting is warm and the atmosphere is one of quiet concentration.

**Näringsliv och utbildning som
skapar arbete, handel och
välbefinnande i hela Skåne.**

SKÅNE SKA VARA SVERIGES TILLVÄXTMOTOR

Skåne har på många sätt goda förutsättningar att vara en tillväxtmotor för Sverige. Det geografiska läget med en arbets- och exportmarknad som sträcker sig över regionens gränser och över Danmark, Tyskland och Polen utgör en dynamisk nod i det nordeuropeiska näringslivet.

Samtidigt brottas vi med flera stora problem, som står i vägen för en utveckling mot mer tillväxt och ökat välstånd. Med en fjärdedel av invånarna födda utomlands ställs stora krav på språk- och utbildningsinsatser.

En arbetslöshet högre än rikssnittet med en oroväckande hög andel långtidsarbetslösa kräver också insatser och satsningar. Skillnader i inkomst, karriärmöjligheter och sysselsättning mellan kvinnor och män bjuder också på besvärande fakta och dessa orättvisor är ett stort hinder mot en mer gynnsam utveckling, såväl samhällsmässigt som på det individuella planet.

Att som liberal se den fria företagsamheten som ett uttryck för individens möjlighet att förverkliga sina drömmar och ett sätt att bygga gemensamt välstånd är grundläggande. Det är genom fritt företagande som välstånd byggs. För att komma dit behövs en lång rad åtgärder, både på kort och lång sikt, genomföras.

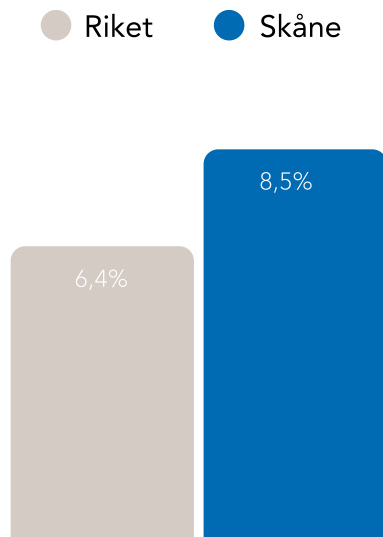

Diagram 3: Under 2023 låg arbetslösheten för befolkningen i Skåne mellan 16 och 65 år enligt Arbetsförmedlingens statistik på 8,5 procent, medan den i riket uppgick till 6,4 procent.

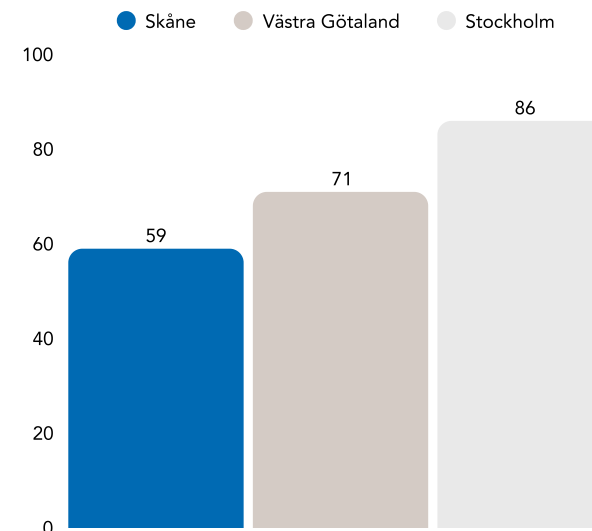

Diagram 4: Mellan 2000-2022 växte Sveriges BNP med 61 procent och Skånes BRP med 59 procent. Det är lägre än i Sveriges övriga storstadslän: Stockholm växte med 86 procent och Västra Götaland med 71 procent under samma period.

Källa: Region Skåne. "Hur har det gått i Skåne?" (2024)

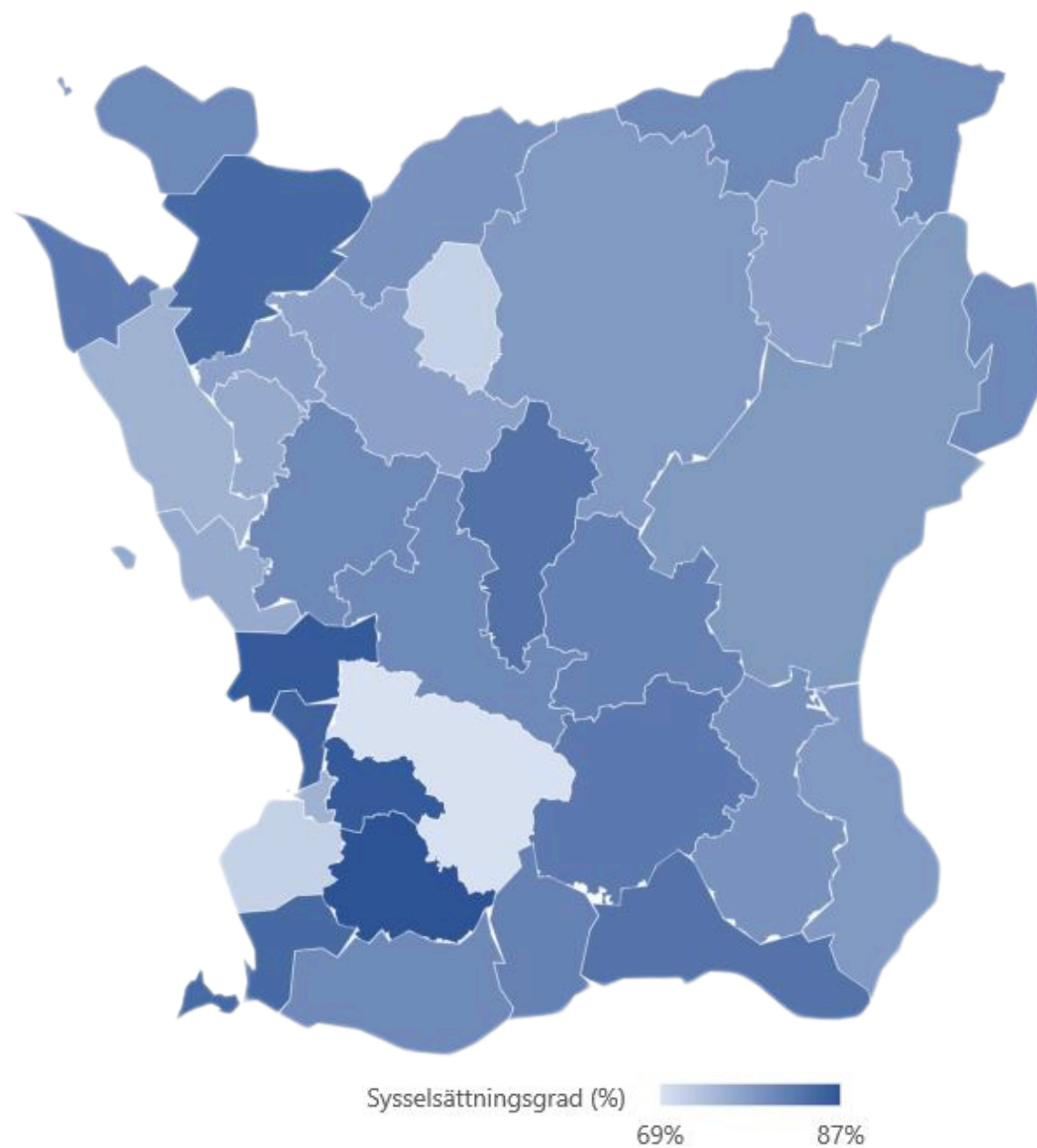

Diagram 5: Andelen sysselsatta varierar mellan Skånes fyra delregioner. Lägst sysselsättningsgrad har sydvästra Skåne där 76 procent av den totala befolkningen i åldrarna 20-64 år förvärvsarbetade 2022. Den låga sysselsättningsgraden i sydvästra Skåne beror på en hög tillväxt av både antalet sysselsatta och antalet invånare i arbetsför ålder. Högst sysselsättningsgrad, på 81,5 procent, har sydöstra Skåne.

Källa: Region Skåne. "Hur har det gått i Skåne?" (2024)

LIBERALA REFORMER FÖR EN STABILARE TILLVÄXT

Fri företagsamhet är ett uttryck för individens möjlighet till självförverkligande och samtidigt en grundförutsättning för vårt gemensamma samhällsbygge. Äganderätten är en grundläggande liberal princip och förutsättning för vårt demokratiska samhällssystem. Fler arbetstillfällen i fria och konkurrenskraftiga företag ger många människor fler livschanser, minskar utanförskapet och skapar skatteintäkter som säkrar den gemensamma välfärden. Byråkratiska och andra hinder behöver därför minimeras samtidigt som regelverk anpassas efter arbetsmarknadens behov.

Genom liberala reformer kan de utmaningar som lyfts tidigare mötas och den utvecklingskraft, tillväxtpotential och de sysselsättningsmöjligheter som finns i Skåne tas tillvara. Insatser för ökad rörlighet över Öresund och ökad lokal och regional samverkan på ett flertal plan med Danmark ökar skånska företags tillväxtmöjligheter samtidigt som det hjälper oss att tackla regionens demografiska utmaningar. En liberaliserad arbetsmarknad som uppmuntrar till kreativitet och nytänkande, med skatter som inte hämmar utveckling, skulle frigöra den potential som finns i Skåne och samtidigt säkra välfärdens långsiktiga och hållbara finansiering.

Grundläggande strukturella hinder för Skånes utveckling vad gäller infrastruktur, energi- och bostadsförsörjning behöver mötas med kraftfulla och möjlighetsskapande insatser samtidigt som Skånes styrkor som stark mat-, kultur- och besöksregion måste tas tillvara bättre.

Skåne ska vara en ledande företags-, utbildnings- och forskningsregion där såväl offentlig som privat finansiering och samverkan uppmuntras och används för att öka våra företags konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter.

Genom att synliggöra de hinder som finns för kvinnligt företagande och kvinnor på arbetsmarknaden och arbeta främjande ska kvinnors ställning på den skånska arbetsmarknaden stärkas.

TRE UTMANINGAR FÖR SKÅNSK TILLVÄXT OCH UTVECKLING

Demografi

Att en så pass stor andel som en fjärdedel av Skånes befolkning är utrikes födda får konsekvenser för länets sysselsättning och ställer specifika krav på både språk- och utbildningsinsatser. Vad som understryker detta ytterligare är det faktum att en fjärdedel av denna grupp har kommit till landet och länet de senaste fem åren.

Skåne hade i slutet av 2022 en befolkning på drygt 1,41 miljoner invånare. Under flyktingkrisen 2015 och följande år hade Skåne en rekordhög befolkningstillväxt driven av ett positivt utrikes flyttnetto. Denna trend mattades av följande år, speciellt under coronapandemin. De senaste årens befolkningsökning har varit mer måttlig.

Sydvästra Skåne har sedan slutet av 1980-talet haft den kraftigaste folkökningen av de fyra regiondelarna. År 2022 ökade Malmö med 5 600 personer, Lund med 1 000 personer och Helsingborg med 700 personer. De flesta av Skånes kommuner, alla utom sju, hade en befolkningsökning år 2022. Samtidigt finns en rad små skånska kommuner som brottas med avfolkningsproblematik, där invånarantalet minskar och samhällsservice på landsbygd försvinner.

Källa: Region Skåne. "Hur har det gått i Skåne?" (2024)

Jämställdhet i Skåne

Skånes jämställdhet visar på stora skillnader, både vad gäller sysselsättning, löneutveckling och möjligheter till karriär. Inkomstskillnaderna mellan könen är stora och varierar kraftigt mellan kommunerna. Det finns en skev könsfördelning vad gäller nyföretagandet i hela landet, ett mönster som också syns i Skåne.

Ojämställdheten i skånska styrelser och ledningar ser olika ut beroende på bransch. Sextio procent av alla chefer i Skåne är män. Högst andel kvinnor i chefsposition finns inom utbildning. Högst andel av män i chefsposition finns inom politiker, verkställande direktörer och högre ämbetsmän. Ålder påverkar också jämställdheten i styrelser och ledningar. Andelen kvinnor och män som är chefer är lika stor fram till 30-årsåldern. Därefter är andelen kvinnor i chefspositioner konstant medan andelen män fortsätter att öka fram till 50-årsåldern. Andelen kvinnor på chefsposition slutar öka vid den ålder då många får barn.

Kvinnors inkomster är lägre än mäns och den ekonomiska ojämlikheten ökar. Kvinnors och mäns medianinkomst skiljer idag 63 000 kr/år i Skåne och medelinkomsten i Skåne är lägre än i riket. Fler kvinnor än män arbetar deltid, fler kvinnor är långtidssjukskrivna och löner och arbetsvillkor är ofta sämre i kvinnodominerade yrken. Kvinnor tar ut mest föräldraledighet, både obetald och betald, och desto mer ojämnt uttaget av föräldrauttaget är desto sämre är kvinnors inkomstutveckling.

4184

Under första och andra kvartalet 2024 startade 4184 nya företag i Skåne.

66%

I 2022 startades 66 procent av de nya företagen i regionen av män och 32 procent av kvinnor

I Skåne län startades flest företag i detaljhandeln följt av byggindustrin

Källa: Tillväxtanalys. "Nystartade företag andra kvartalet 2024" (2024)

Det innebär en inkomstskillnad på över 2,5 miljoner kronor på ett 40-årigt arbetsliv. Bland låginkomsttagare är skillnaden i inkomst mellan könen mindre än bland höginkomsttagare. Kvinnors andel av mäns kapitalinkomster har minskat från 40 procent år 2003 till 28 procent år 2019. 39 Tillsammans med deltidsarbete och lägre löner leder det till att kvinnors pensioner är lägre än mäns. Kvinnors disponibla inkomst är 80 procent av mäns.

Den främsta orsaken till löneskillnaden mellan kvinnor och män, utöver arbetstid, är att de i stor utsträckning arbetar i olika branscher. De mansdominerade yrkena värderas högre än de kvinnodominerade yrkena och har därmed högre löner även om de är likvärdiga i till exempel utbildning och ansvar som de kvinnodominerade yrkena. Detta får effekter, inte minst på pensionerna. Män får ut i snitt 30 procent mer i pension än kvinnor. Män arbetar heltid i högre grad än kvinnor, har ett större ägande och sparande och därmed högre kapitalinkomster.

Riksrevisionen har pekat ut kvinnor i låglöneyrken som arbetar deltid som riskgrupper gällande framtida låga pensioner. Kvinnor, ensamstående, utrikesfödda och de äldsta pensionärerna löper särskilt stor risk för att hamna under inkomstgränsen för relativt låg ekonomisk standard.

De allra flesta arbetar idag inom ett yrke som domineras av det egna könet. 7 procent av kvinnorna arbetar i kvinnodominerade yrken och 64 procent av männen arbetar inom mansdominerade yrken.

Vad som är oroväckande ur ett jämställdhetsperspektiv är att uppdelningen

mellan könen även visar sig genom att kvinnor och män återfinns på olika positioner inom samma bransch. Detta kallas ibland så kallad vertikal könssegregering. Vad som är intressant att notera är att det finns ett stort rekryteringsbehov i Skåne och antal yrken där det saknas kompetens ökar.

Det saknas personal bland tekniskt utbildade, sjuksköterskor, gymnasial vård- och omsorgsutbildning samt yrkes- och ämneslärare. Dessa yrken och utbildningar är också starkt uppdelade efter kön. Kvinnor saknar även mer ofta än män möjlighet att påverka sin arbetssituation.

I Sverige ökar andelen kvinnor i mansdominerade yrken, men motsvarande förflyttning av män till kvinnodominerade yrken sker inte. Det kan bero på att yrken som kodas som kvinnliga har lägre löner, sämre arbetsvillkor och oftare osäkra anställningar.

Skånes näringsliv och arbetsmarknad

Skånes näringsliv och branschstruktur återspeglar på en övergripande nivå till stor del riket som helhet. På en mer detaljerad brachsnivå framträder dock en specialisering inom områden som telekom, livsmedel, förpackning, datorspel, läkemedel/ läkemedelsteknik och kemisk industri.

Vi ser även hur andelen sysselsatta inom tillverkningsindustrin, information och kommunikation, finans- och försvarsverksamhet, offentlig förvaltning och försvar är lägre i Skåne jämfört med riket. Inom Skåne skiljer näringslivsstrukturen sig kraftigt åt mellan olika delregioner. I norra Skåne finns mer tillverkningsindustri och i sydvästra Skåne fler tjänste- och servicebranscher.

Trots att näringslivet och företagandet inte skiljer sig nämnvärt från övriga landet har vi Skåne den lägsta sysselsättningsgraden i Sverige. Vad som är speciellt oroväckande är Skånes höga andel som långtidsarbetslösa. Även när gränspendlare tas med i beräkningen har Skåne den lägsta sysselsättningsgraden i Sverige. Detta gör att Skåne sticker ut i ett svenskt perspektiv. Vi har en relativt sett hög arbetslöshet på 8,7 procent, jämfört med 6,7 procent för riket. Arbetslösheten är högst i sydvästra samt nordöstra Skåne på 9,1 respektive 9,0 procent av arbetskraften. Det har därigenom skett ett tydligt geografiskt skifte inom regionen, då arbetslösheten under hela 1990-talet var lägst i östra Skåne. Idag är arbetslösheten lägst i sydöstra Skåne på 5,7 procent av arbetskraften.

Även om arbetslösheten 2022 var hög jämfört med riket så var det den lägsta andelen arbetslösa som uppmätts sedan 2009. En tydlig trend efter 2009 är en växande andel långtidsarbetslösa. 2006 hade 0,7 procent av arbetskraften varit arbetslösa i minst två år.

Finanskrisen 2008/09 innebar en kraftig ökning av långtidsarbetslösheten, vilken även efter finanskrisen fortsatt att stiga. Först i slutet av 2021 och 2022 har långtidsarbetslösheten vänt nedåt. I december 2022 var andelen arbetslösa mer än två år 2,3 procent av arbetskraften. Coronapandemin ledde också till en kraftig ökning i andelen korttidsarbetslösa, nivåer som återhämtats under 2021 och 2022.

En paradox i sammanhanget är att Skåne, den höga arbetslösheten till trots, har ett omfattande underskott på arbetskraft inom flera olika yrken och branscher. De största underskotten av personal på den skånska arbetsmarknaden finns sedan många år bland tekniskt utbildade,

sjuusköterskor och de med gymnasial vård och omsorgsutbildning samt yrkes- och ämneslärare. Detta är synnerligen bekymmersamt då att företag har tillgång till rätt kompetens är en förutsättning för att nya företag ska startas upp och befintliga ska kunna växa. Omvänt prognostiseras det inom andra utbildningar stora överskott på personal. De största relativa underskotten förväntas inom eftergymnasiala utbildningar inom personal- och beteendevetenskap, sociologi, konstnärliga utbildningar, journalistik och media.

Efterfrågan på grundskoleutbildade förväntas fortsätta vara låg. Vid en nationell jämförelse följer Skåne i stort rikets ekonomiska utveckling större delen av 2000-talet. Däremot är det tydligt att Skåne faller efter och utvecklats svagare än övriga storstadsregioner. Skånes jämförelsevis låga nivå kan till stor del förklaras av att regionen har haft svårt att hämta ikapp gapet till övriga storstadslän som uppstod under finanskrisen och de efterföljande återhämtningsåren där Skånes tillväxt inte återhämtade sig lika snabbt som i Stockholm och Västra Götaland. Bryter vi ned ekonomin till BRP per invånare har Skåne utvecklats svagare än riket.

Detta beror på en starkare befolkningstillväxt samtidigt som den ekonomiska utvecklingen varit någorlunda densamma. År 2021 uppgick Skånes BRP till 11,5 procent av rikets BNP, samtidigt som Skånes andel av rikets befolkning uppgick till 13,4 procent.

”

Att som liberal se den fria företagsamheten som ett uttryck för individens möjlighet att förverkliga sina drömmar och ett sätt att bygga gemensamt välstånd är grundläggande.

konkreta politiska förslag.

MER ENTREPRENÖRSKAP OCH FLER INNOVATIONER

- Sänkt arbetsgivaravgift.
- Sänkt bolagsskatt. Bolagsskatten driver bort investeringar från Sverige och gynnar skuldsättning i företagen. Sänkt bolagsskatt skulle göra det mer attraktivt att investera i Sverige.
- Sänkt marginalsatt på arbetsinkomster. Skatter på arbete motverkar viljan att arbeta mer och bromsar därmed arbetsutbudet.
- Sänk kapitalinkomstskatten. Kapitalinkomstskatten innebär att pengar som i normalfallet redan beskattats när de tjänats in, påläggs ytterligare ett lager av beskattning. Det får negativa konsekvenser för hushållens sparbeslut.
- Skapa incitament för investeringar genom exempelvis skattelättnader för kapital som investeras i företag. Erbjuder riktade insatser till startups och småföretag med fokus på grupper vi vill stimulera till företagande (exempelvis kvinnor och invandrare).

- Verka för etableringen av ett nationellt dataspelsinstitut i Malmö för att främja utvecklingen av dataspelsindustrin i Skåne och Sverige.
- Reformera alkohollagstiftningen och tillåt öl- och vinförsäljning utanför Systembolaget.
- Avskaffa mat- och kökskravet på restauranger. Kraven på att en bar ska ha ett kök och erbjuda mat är en kvarleva från 1900-talets alkoholpolitik.
- Sänk punktskatten på öl och vin.

SKAPA EN MER FLEXIBEL ARBETSMARKNAD FÖR ATT MÖTA SKÅNES DEMOGRAFISKA UTMANING

- Möjliggör för ökad lönespridning och lägre ingångslöner för att fler med låg utbildning eller är nya på arbetsmarknaden ska få anställning.
- Liberalisera arbetsmarknadslagarna med inspiration från Danmark för att få större rörelse på arbetsmarknaden.
- Reformera systemet med sympatiåtgärder. Stridsåtgärder får endast vidtas när det finns medlemmar på arbetsplatsen. Grundlagsregleringen av stridsåtgärderna avskaffas så som den är utformad.

BOSTÄDER

- Sänk de skatter som uppkommer vid köp och försäljning av en bostad.
- Inför fri hyressättning på försök i en skånsk pilotkommun.
- Reformera dagens plan- och bygglag. Inför en ny lag som möjliggör verklig äganderätt och stadsbyggande. Utgå från individen, inte kommunen.
- Avskaffa kommunernas planmonopol. Förbättra förutsättningarna för privata aktörer att ta fram förslag till detaljplaner bland annat för att korta väntetider.
- Ändra lagstiftningen så att digitaliseringens möjligheter kommer medborgarna till nytta. Lov-, bygg-, och tillsynsprocesser bör som grundprincip ske i digitala miljöer i alla Sveriges kommuner.
- Konkurrenssätt Lantmäteriet. Dagens handläggningstider är orimliga och får stora negativa konsekvenser för såväl svenskt näringsliv som enskilda medborgare. Tillåt privata lantmätare.

- Konkurrensutsatt Lantmäteriet. Dagens handläggningstider är orimliga och får stora negativa konsekvenser för såväl svenskt näringsliv som enskilda medborgare. Tillåt privata lantmätare.

UTBILDNING FÖR EN STÄRKT ARBETSMARKNAD

- Etablera fler platser som motsvarar näringslivets behov på Yrkeshögskolan och Yrkesgymnasier. Ge kommuner incitament att etablera eller expandera yrkesgymnasier, samt sprida kunskap om behovet av och möjligheter med yrkesprogram på arbetsmarknaden.
- Prioritera yrkesvuxutbildningar och arbetsmarknadsutbildningar mot bristyrken samt med fokus på grupper med hög arbetslöshet och för att stimulera till jämställdhet på arbetsmarknaden.
- Alla yrkesutbildningar ska avslutas med ett yrkesprov som markör för anställningsbarhet och för att ha en kvalitetssäkring av utbildningen.
- Inför möjlighet till treterminsläsår. Fler studenter ska klara sig igenom grundskolan för att kunna söka till vidare, praktiska och teoretiska utbildningar.
- Genomför satsningar på matematiska, tekniska och naturvetenskapliga ämnen i Skånska skolor.
- Staten bör investera mer i den forskningsanläggning vi har i Sverige (Max IV och ESS) med syfte att kunna kommersialisera fler produkter och tjänster.
- Stimulera etableringar och samarbeten inom innovationskluster, forsknings- och teknikparker.
- Utveckla fler och djupare samarbeten mellan det offentliga och privata näringslivet för etableringen av exempelvis fler lärlingsplatser.
- Stimulera till talangattraktion för företag som har problem att hitta kompetens. Utnyttja regionens styrka med flera lärosäten. Det ska vara lätt att komma hit för studier och lätt att stanna kvar.
- Liberalerna ska verka för att alla yrkesutbildningar på gymnasienivå erbjuder möjlighet till UF-företag.

INFRASTRUKTUR

- Infrastrukturen i sydöstra Skåne behöver stärkas och byggas ut. Gör E65 mellan Ystad och Malmö tvåfilig hela sträckan.
- Sverige står inför stora behov att stärka och utveckla sin infrastruktur. Det rör allt från investeringar i VA-infrastruktur till finansieringen av järnvägs- och vägnätet som nästa Öresundsförbindelse. Undersök möjligheten till att öka det privata inflytandet i denna finansiering, så kallad alternativ finansiering.

- Bredda E6 på de sträckor där behovet är som störst.

JÄMSTÄLLDHET

- Starta tech-akademier för tjejer i Skåne.
- Ökad samverkan mellan lärosäten och ideella organisationer för att få fler tjejer till de matematiska, tekniska och naturvetenskapliga ämnena.
- Stärk jämställdhetsarbetet för nyanlända med fokus på möjligheterna till att delta på arbetsmarknaden.
- Statens investeringsbolag bör möjliggöra för fler kvinnliga entreprenörer.
- Ändra lagstiftningen för företag med fler än 10 anställda så att redovisning av jämställdhetsarbetet inte bara innefattar statistik utan även beskrivning av hur arbetet för en jämställd arbetsplats fortgår.
- Inrätta ett pilotprojekt där anonymiserade ansökningsprocesser används när offentliga arbetsgivare rekryterar till chefspositioner.
- Försäkringskassan ska skapa ett digitalt verktyg där uttag av föräldraledighet, sjukdom och VAB enkelt visar påverkan av framtida pension.
- Inkludera tjänstepensionskapital giftorättsgods i bodelning.

ÖVRIGA KONKRETA FÖRSLAG

- Etablera skånska industrizoner för att förbättra placeringshorisonten för både produktions- och kraftnätsföretag. Infrastrukturen i dessa zoner måste planeras så att tillväxten i och den gröna omställningen av skånsk produktion sker så enkelt och så hållbart som möjligt. Produktion och konsumtion bör så långt som möjligt samlokaliseras så att även energianvändningen optimeras.

Ett Öresundssamarbete värt namnet

ETT SAMARBETE SOM BEHÖVER VÄXLAS UPP

Skåne har potential att bli ännu starkare och mer framgångsrikt genom ett förbättrat Öresundssamarbete, som lever upp till sitt namn och stärker regionens roll i Europa.

Genom att utnyttja EU:s princip om fri rörlighet kan regionen underlätta för människor, varor och tjänster att röra sig fritt över gränserna, vilket stärker den ekonomiska integrationen. Ett fördjupat samarbete i Öresundsregionen skulle kunna tjäna som en modell för gränsöverskridande samarbete inom EU, särskilt när det gäller att harmonisera regler och minska byråkratiska hinder. Detta stärker inte bara Skånes roll inom EU utan också dess strategiska betydelse för Nato och den europeiska säkerheten.

För kommunerna i Skåne innebär ett starkt Öresundssamarbete inte bara en förbättrad daglig verklighet för dess invånare utan även en blomstrande ekonomisk och kulturell utveckling. När gränserna är öppna, och samarbetet fungerar, kan kommunerna dra nytta av ökad turism, starkare handelsförbindelser och rikare kulturellt utbyte. De kan även gynnas av delade resurser och expertis inom utbildning, sjukvård och infrastruktur, vilket stärker hela regionen.

För att återuppbygga och stärka Öresundssamarbetet måste dessa värden och insikter tas till hjärtat. En ny dialog behöver inledas, en som bygger på ömsesidig förståelse och respekt för regionens unika utmaningar och potential. Ett Öresundssamarbete värt namnet är ett samarbete som strävar efter en långsiktig, hållbar och inkluderande framtid för alla som

kallar denna dynamiska region sitt hem. Det är dags att Öresundsregionen återigen blir ett exempel på framgångsrik integration och samarbete, inte bara för Norden, Europa utan för hela världen.

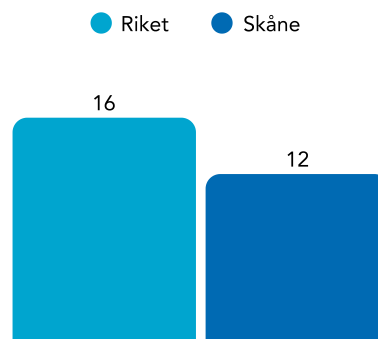

Diagram 6: Mellan 2007 och 2022 ökade Skånes bruttoregionalprodukt (BRP) per invånare med 12 procent, jämfört med 16 procent för Sverige som helhet. Skåne står för 11,5 procent av Sveriges BNP men har 13,4 procent av rikets befolkning, vilket visar på behovet av att stärka regionens ekonomiska utveckling för att bättre matcha befolkningsökningen.

Källa: Region Skåne. "Hur har det gått i Skåne?" (2024)

MER SAMARBETE ÄR EN LIBERAL GRUNDPELARE

Öresundssamarbetet handlar inte bara om infrastruktur och ekonomiska transaktioner, det är en djupare vision om att alla delar av Skåne, stora som små, ska vara attraktiva platser att leva och verka i. En viktig del av denna vision kan vara att Sverige inför euron som sin valuta, en fråga som Liberalerna länge har drivit. Införandet av euron skulle kunna fungera som en kraftfull katalysator för ytterligare ekonomisk tillväxt och integration i Öresundsregionen.

Med en gemensam valuta skulle handeln mellan Skåne och Själland bli smidigare, och företag på båda sidor av sundet skulle slippa de ekonomiska och administrativa bördorna som valutaväxling innebär. Detta skulle främja en djupare ekonomisk samverkan och förstärka de kulturella och kommersiella banden mellan Sverige och Danmark, vilket är i linje med regionens liberala värderingar om öppenhet och fri rörlighet

Att positionera Skåne som en regional motor för Sverige innebär att aktivt arbeta för att regionens röst hörs i större sammanhang. Skåne och Öresundsregionen har länge bidragit till Sveriges samlade framgångar. Genom att samordna Skånes kommuner kan vi mer effektivt påverka både nationell och internationell politik. Detta är avgörande för att säkra nödvändiga investeringar i infrastruktur och andra vitala områden, som transport och energi, vilka är fundamentala för att upprätthålla regionens konkurrenskraft.

En enad front stärker vår förmåga att argumentera för regionens behov och potential, vilket öppnar dörrar för nya

möjligheter och samarbeten, särskilt i ljuset av de nya utmaningar som globalisering, teknologisk utveckling och klimatförändringar medför.

Genom att omfamna och implementera strategier som stärker forskning, innovation, infrastruktur och arbetsmarknad över hela regionen, lägger vi grunden för en hållbar och blomstrande framtid för alla som lever och verkar här.

De senaste uppdateringarna av Öresundsavtalet, särskilt de som ger större flexibilitet för pendlare och anpassar socialförsäkringssystemen bättre till moderna arbetsförhållanden, är ett steg i rätt riktning. Men mer behöver göras för att säkerställa att Öresundsregionen kan dra nytta av sin fulla potential. Här kan vi ta inspiration från framgångsrika exempel på gränsöverskridande samarbete inom Europa.

94%

Av pendlarna över Öresund bor hela nittiofyra procent på den svenska sidan. Dessutom bor omkring 19 500 personer som är födda i Danmark i Skåne

100 000

Öresundsregionen, med sina cirka 4 miljoner invånare, är Nordens största arbetsmarknadsområde. Varje dag sker omkring 100 000 personresor över Öresund, varav cirka 20 000 personer pendlar till arbete mellan Danmark och Sverige. Av dessa pendlare bor hela 94 % på den svenska sidan, vilket understryker Skånes centrala roll i regionens dynamik.

MER SAMARBETE, INTE MINDRE

Trots decennier av integration i Öresundsregionen finns det fortfarande många byråkratiska och praktiska hinder som försvårar vardagen för pendlare. Gränskontroller, oenighet om vilka sträckor Öresundstågen ska trafikera, och andra transportrelaterade problem är exempel på sådana hinder som ytterligare komplicerar integrationen.

Ett annat potentiellt hinder är valutaskillnaderna mellan Sverige och Danmark. Att Sverige skulle införa euron som sin valuta, något som Liberalerna länge har drivit, kan ge betydande fördelar för integrationen. En gemensam valuta skulle eliminera de praktiska och finansiella hinder som idag påverkar handel och pendlingsmöjligheter över sundet, såsom valutaväxlingskostnader och fluktuationer i växelkurser. Genom att anta euron skulle svenska och danska företag enklare kunna samarbeta och expandera sin verksamhet över gränsen, vilket skulle stärka den ekonomiska integrationen och skapa fler möjligheter för regional tillväxt.

Kastrup flygplats (Copenhagen Airport) spelar en central roll i regionens ekonomi och är särskilt viktig för Skåne. Flygplatsen bidrar med 14,4 miljarder SEK årligen till Skånes ekonomi, vilket visar på dess betydelse som en länk till internationella marknader och som en drivkraft för regional tillväxt. Detta understryker vikten av en fungerande infrastruktur och smidiga gränsöverskridande förbindelser för att stödja både ekonomisk tillväxt och social integration.

Den kommande Fehmarnbältförbindelsen, en 18 km lång sänktunnel som beräknas halvera restiden mellan Skåne och Hamburg från och med 2029, öppnar upp nya möjligheter för regionen att stärka sina band med Europa.

Utöver dessa projekt bör en ny Öresundsförbindelse övervägas för att ytterligare förbättra regionens infrastruktur och kapacitet. En ny förbindelse skulle avsevärt förbättra pendlingen och transporten av varor och tjänster mellan Sverige och Danmark, minska trängseln på den befintliga Öresundsbron, och skapa fler möjligheter för ekonomisk integration och tillväxt.

Regionen har även positionerat sig som en ledande grön metropol i Europa, med tre av världens topp fem universitet inom grön forskning och en växande mängd gröna företag. En ny Öresundsförbindelse skulle också kunna stödja regionens hållbarhetsmål genom att möjliggöra mer effektiva och miljövänliga transportlösningar.

Fri rörlighet av människor, varor och tjänster över gränserna är en grundläggande rättighet och en drivkraft för tillväxt och välbefinnande. Genom att omfamna värden som öppenhet, integration och samarbete, som både EU och Liberalerna länge har förespråkade, kan regionen stärka sin position som en dynamisk och integrerad del av både Norden och Europa.

Att Sverige inför euron, i linje med EU:s strävan efter ekonomisk integration, skulle ytterligare

underlätta denna process genom att eliminera valutarisken och förenkla ekonomiska transaktioner över sundet. Detta skulle inte bara stärka samarbetet mellan Sverige och Danmark, utan också göra regionen mer attraktiv för investeringar och handel inom den europeiska inre marknaden.

Det är också viktigt att betrakta Öresundsregionen som mer än bara Malmö/Lund på den svenska sidan och Köpenhamn på den danska. Regionens styrka ligger i hela västra Skåne och kranskommunerna runt Malmö, Lund och Helsingborg, som tillsammans utgör en stark arbetsmarknadsregion med cirka 1 miljon invånare. Denna region erbjuder en dynamisk arbetsmarknad som sträcker sig över flera kommuner, precis som Stor-Köpenhamn växer ut runt den danska huvudstaden.

”

Fri rörlighet av människor, varor och tjänster över gränserna är en grundläggande rättighet och en drivkraft för tillväxt och välstånd.

konkreta politiska förslag.

FÖRBÄTTRA INFRASTRUKTUREN

- Avskaffa gränskontrollerna över Öresund.
- En gemensam dansk-svensk utredning på myndighetsnivå om infrastrukturen över Öresund om en ny fast förbindelse. Utredningen ska vara förutsättningslös och ha ett öppet perspektiv för att studera hur en ny förbindelse för både gods- och persontrafik på väg och järnväg kan integreras med ländernas befintliga infrastruktur.
- Satsa på bättre kollektivtrafik som knyter samman mindre orter med större städer som Malmö, Lund och Helsingborg, och förbättrar pendlingsmöjligheterna till Kastrups flygplats.
- Samarbeta med Danmark för att öka antalet tåg och avgångar över Öresund, samt förbättra svensk infrastruktur för att stödja ökad tågtrafik, vilket skulle göra det smidigare att pendla.
- Låt samtliga skatteintäkter från skånska arbetspendlare och intäkterna från Öresundsbron stanna/komma tillbaka till Skåne.
- Främja universitets- och forskningssamarbeten: Vi vill driva på regeringen att stödja och initiera fler samarbeten mellan universitet och forsknings-institut på båda sidor av Öresund.

- Involvera näringslivet i forskningen. Det är avgörande att näringslivet blir en aktiv part i dessa samarbeten till exempel genom skatteincitament och stöd från regeringen.
- Skapa gemensamma innovationskluster: Vi bör skapa specialiserade innovationskluster där företag, universitet och forskningsinstitut från både Skåne och Köpenhamn kan samarbeta.
- Möjliggör etablering på båda sidor av sundet: För att göra det enklare för företag att verka på både den svenska och den danska sidan av Öresund. Bland annat genom enklare regler för etablering och anställning, samt harmonisering av affärsregler och skattesystem.

FÖRENKLA SKATTE- OCH SOCIALFÖRSÄKRINGSSYSTEM

- Inför euron. Detta skulle underlätta skattehantering och finansiell planering för företag som verkar över sundet, minska transaktionskostnader och eliminera osäkerheter kring växelkursfluktuationer.
- Arbeta för en överenskommelse med Danmark som gör det ännu enklare för gränspendlare att undvika dubbelbeskattning och andra hinder.
- Anpassa EU-regler för att underlätta livet för invånare i Öresundsregionen. Gemensamma skatteregler och socialförsäkringssystem.

- Skapa ett avtal som möjliggör smidigare skolgång och erkännande av utbildning mellan Sverige och Danmark.
- För att göra det enklare för tredjelandsmedborgare (personer från länder utanför EU) att bo och arbeta på båda sidor av sundet.
- Skåne behöver ett nytt Öresundsavtal 2.0. Inled dialog mellan svenska och danska regeringen om att ytterligare förbättra möjligheterna att fullt utnyttja den potential det geografiska läget Skåne ger och de möjligheter som finns i att vi är en del av Skandinavians största befolkningsregion.

REGIONALT SAMARBETE

- Utred inrättandet av ett Öresundsparlament med möjligheter att besluta om en rad frågor som idag hanteras i de nationella och regionala parlamenten.
- Inrätta en Öresundskommission bestående av ministrar och andra högt uppsatta representanter från både Sverige och Danmark. Kommissionen ska arbeta med att lösa frågor som rör Öresundsregionen och uppstår på nationell nivå. Identifiera, följ upp och lös hinder som påverkar samarbetet mellan länderna, exempelvis gällande skatter, gränskontroller och socialförsäkringsfrågor.
- Skapa ett sekretariat för långsiktig planering för hela Öresundsregionen, med fokus på hållbarhet, digitalisering och integration av arbetsmarknaden.
- Gör Skåne till pilotregion genom att flytta ansvar från statlig till regional nivå för att Skåne/Region Skåne aktivt ska kunna delta i innovations- och investeringssatsningar i Öresundsregionen, genom att exempelvis ta del av danska investeringsmedel.
- Utveckla samarbetet mellan svenska och danska skolor med besök, utbyte och samarbete.

**Ett tryggt, säkert
och integrerat Skåne**

ATT BRYTA UTANFÖRSKAPET

Under de senaste årtiondena har Skåne gått igenom stora förändringar som har gett regionen betydande utvecklingsmöjligheter och en stark dynamik, men också svåra utmaningar. En av de viktigaste förändringarna kan relateras till den mycket omfattande invandringen som Sverige har upplevt sedan slutdecennierna på 1900-talet.

Skåne har i allra högsta grad varit en del av denna process. 2002 var 14 procent av regionens invånare födda utomlands och 24 procent var utrikes födda eller hade åtminstone en förälder som var det. 20 år senare var siffrorna 24 respektive 40 procent. Nivåvariationerna är stora inom regionen i detta avseende, men andelen personer med invandrarbakgrund har vuxit kraftigt i Skånes alla kommuner.

Denna demografiska förändring har gett regionen hundratusentals väl integrerade personer med rötter i alla världens hörn och den mångfald som idag är en omistlig del av det dynamiska Skåne. Men vi måste också konstatera att många invandrare och deras barn har hamnat i ett mycket bekymmersamt utanförskap som försvårar deras integration, begränsar deras möjligheter och frihet samt ger upphov till betydande sociala spänningar. Att bryta detta utanförskap är en av Liberalernas mest prioriterade uppgifter.

8 av 10 vuxna tror att brottsutvecklingen har ökat under de senaste åren.

45%

45 procent av kvinnorna i åldersgruppen 16–24 oroas ganska eller mycket ofta för att utsättas för sexuella angrepp eller våldtäkt.

Var femte vuxen person uppger att hon eller han utsattes för brott mot person under 2021

Källa: Nationella trygghetsundersökningen 2022 för Polisregion Syd

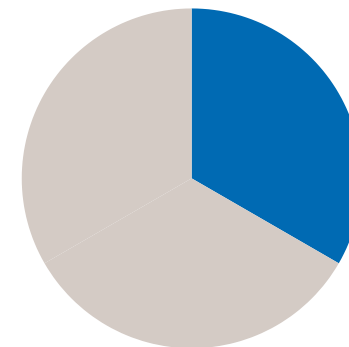

Diagram 7: Nästan en tredjedel av den vuxna befolkningen har upplevt rädsla för att gå ut ensamma. Bland kvinnorna är det nästan hälften som har gjort det.

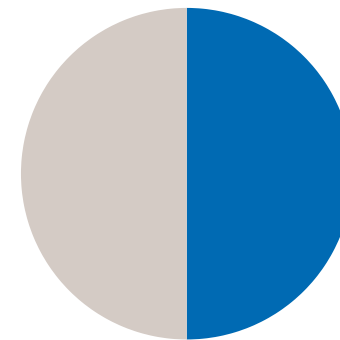

Diagram 8: Nästan hälften av den vuxna befolkningen upplever stor oro för brottsligheten i samhället. Bland kvinnorna över 45 år är det en majoritet som gör det.

KAMP MOT UTANFÖRSKAP ÄR KAMP FÖR ÖPPENHET OCH FRIHET

I dagens Sverige finns det ett starkt samband mellan en misslyckad integration av betydande invandrade grupper och deras barn, å ena sidan, och ett alltmer systemhotande utanförskap som föder en växande otrygghet, osäkerhet och ofrihet, å den andra. Det handlar om en integrationsutmaning av stora mått som har försummats under alldeles för lång tid, trots att vi liberaler tidigt lyfte fram denna problematik och varnade för dess följder.

Liberalernas integrationspolitik handlar främst om kampen mot det utanförskap och den separatism som idag växer runt om i våra utsatta områden. Det är utanförskapet, inte invandringen, som definierar den liberala integrationspolitikens arbetsområde. Det betyder att integrationspolitiken omfattar både mycket mer och mycket mindre än traditionell invandrapolitik.

Utanförskapet drabbar många personer som har utländsk bakgrund men långt ifrån alla. Den stora majoriteten av de dryga 3,6 miljoner svenskar som har invandrat eller flytt hit, eller som är barn till invandrare och flyktingar, är välfungerande, hårt arbetande och omistliga beståndsdelar av det svenska samhället – de behöver knappast någon särskild integrationspolitik. Samtidigt finns det personer som inte har invandrarrotter men lever i utslagning och utanförskap.

Kampen mot utanförskapet i ett liberalt perspektiv måste både ställa krav och erbjuda möjligheter. Krav utan möjligheter leder enbart till frustration och motstånd.

Möjligheter utan krav främjar i sin tur ett passiviserande utanförskap och bygger på ett föraktfullt betraktelsesätt som med rätt har kallats "de låga förväntningarnas rasism".

Samtidigt måste vi göra klar att vi liberaler bejakar mångfalden, men inte till priset av individens frihet och grundläggande rättigheter. Därför säger vi tydligt att inte all kulturell mångfald är bra och att den kulturella mångfalden alltid måste underkastas det fria samhällets spelregler och grundläggande värderingar om individuell frihet och likabehandling samt jämställdheten mellan män och kvinnor och allas rätt att leva jämlika liv oavsett sexuell läggning och livsstil. Att bryta utanförskapet är därför också att arbeta för en förändring av värderingar och traditioner som är oförenliga med det moderna, öppna och fria samhället.

Integration är att kunna bli en välfungerande del av samhället, inte att utplåna den mångfald som är en livsviktig del av ett fritt och öppet samhälle. Det handlar om att framhäva behovet av en stark svensk gemenskap, som kräver lojalitet och vilar på vissa gemensamma principer och kulturella referensramar, men som inte exkluderar de individer och grupper som bejakar den allmänt gällande samhällskulturen men vill hålla vid liv en annorlunda etnicitet, både i det privata och genom en aktiv föreningsverksamhet.

LIBERALA UTMANINGAR

Utsatthet och utanförskap

Dagens utanförskap med medföljande underliggande problematik såsom otrygghet, brottslighet och parallellsamhällen kommer som en följd av en utveckling som börjar under 1980-talet. De tidiga tendenserna till detta förstärktes på ett tydligt och avgörande sätt under 1990-talets utdragna lågkonjunktur.

Det var denna process som för första gången kartlades i Folkpartiets Utanförskapets karta från december 2004 där det kunde konstateras att antalet utanförskapsområden hade gått upp från tre stycken 1990 till 136 år 2002. Det året fanns det 32 närområden i Skåne som kunde klassas som utanförskapsområden.

Allt tyder på att den process av marginalisering som kartlades i Utanförskapets karta inte har vänts till motsatsen. I en uppföljning av kartan som gjordes av stiftelsen Den nya välfärden kunde konstateras att 2012 fanns det 186 utanförskapsområden spridda runt om i Sverige, där det sammanlagt bodde 566 000 personer. Till ungefär samma siffra kom senare rapporter från den numera nedlagda Delegationen mot segregation och detsamma kan sägas om Polisens rapporter om "utsatta områden".

En mycket viktig faktor bakom utanförskapets utbredning är den relativt svaga arbetsmarknadsintegrationen av utlandsfödda personer som har präglat de senaste decennierna. Detta gäller i synnerhet flyktingar eller flyktinganhöriga födda i Asien och Afrika som bara har förgymnasial utbildning. I denna grupp är det speciellt kvinnornas situation som är extremt utsatt. Läget i Skåne följer samma mönster.

Till sist är det viktigt att påpeka att det råder stora skillnader mellan de olika skånska kommunerna vad gäller sysselsättningsläget för utrikes födda personer. Dessa skillnader har givetvis med kommunernas arbetsmarknadsmässiga villkor och sysselsättningsnivå att göra, men de har också en hel del att göra med invandrarnas utbildningsnivå och sociokulturell bakgrund.

Parallellsamhällen och separatism

I många utanförskapsområden runt om i landet har parallella samhällsstrukturer eller parallellsamhällen vuxit fram. Det handlar om en alternativ social ordning där det råder värderingar, normer och maktstrukturer som radikalt skiljer sig från de gällande i samhället i stort.

Starka separatistiska krafter har förankrats i dessa områden som aktivt motarbetar allt integrationsarbete. Hedersförtryck, moralpoliser, islamism, parallell rättskipning, klanvälde och kriminella nätverk präglar mycket av vardagslivet i dessa områden.

Denna utveckling finner sina mest dramatiska uttryck i återkommande våldshandlingar i form av bland annat kravaller, bilbränder, skjutningar, skadegörelser och sprängningar. Men det är inte bara de utsatta områdena som drabbas av utanförskapets följder.

Under senare år har otryggheten spridit sig till helt andra miljöer och städer än de som tidigare var kända för det. Utanförskapsproblematiken har på det viset blivit ett allvarligt hot mot

samhället och rättsstaten i stort. De desinformationskampanjer mot bland annat socialtjänst som ökat markant på senare tid utgör ett stort hot mot samhället och mot den enskilde. Hat, hot och våld mot tjänstepersoner ökar och dessa kampanjer riskerar att ytterligare göda separatistiska krafter.

Samhället måste organiserat och med full kraft slå tillbaka mot den sortens aktörer som aktivt försöker misskreditera Sverige och dess institutioner, i syfte att öka polariseringar och spä på motsättningar.

I Skåne finns det ett betydande antal kriminella nätverk som är förorts- eller släktbaserade samt så kallade "självddefinierade grupper", som till exempel mc-gängen.

Denna organiserade brottslighet bildar kriminalitetens hårda kärna i regionen, men det finns också en omfattande periferi och många mindre konstellationer som driver fram den känsla av osäkerhet och otrygghet som alldeles för många upplever idag.

Förtryck och våld i hederns namn

Förekomsten av hedersrelaterat förtryck och våld är en viktig del av den problematik som tyvärr följer i invandringens och utanförskapets spår. Runt om i Sverige inskränks tiotusentals kvinnors frihet och rätt till jämställda liv av de krafter som upprätthåller hederskulturen och ett kvinnofientligt manlighetsideal. Socialstyrelsen har uppskattat att cirka 68 000 tjejer och kvinnor i Sverige kan vara könsstympade och att mellan 13 000 och 23 000 tjejer befinner sig i riskzonen för att bli det.

Samma krafter som upprätthåller hedersförtrycket hotar sexuella minoriteters självklara rätt att leva fria och jämställda liv. Unga män blir också förtryckta och socialiseras i att agera heders- och machokulturens väktare. Sexualiteten tabubeläggs, moralpoliser kontrollerar de offentliga miljöerna och unga flickor tvingas dölja sin egen kropp. Det är en skam, men i dagens Sverige har inte alla samma rätt till frihet. Det kan vi inte acceptera och därför vill vi att kampen mot hederskulturen och för ett jämställt Skåne prioriteras.

Detta förtryck har dokumenterats vad gäller läget i Sverige i allmänhet och Malmö i synnerhet, men det finns ingen anledning att tro att dessa företeelser inte skulle förekomma i resten av Skåne. Det handlar i grunden om den stora värderingskonflikten som pågår i dagens Sverige, både i samhället i stort och på våra skolor.

Patriarkala, förmoderna och kvinnoförtryckande normer och strukturer präglar mycket av vardagslivet i utanförskapets Sverige, inte minst där det finns starka separatistiska krafter – klaner, islamister och andra fundamentalister, kriminella nätverk – av den typ som numera frodas runt om i vårt land.

Stärk samhällssammanhållningen

Sverige är idag ett djupt splittrat land. Vi saknar en sammanhållande nationell identitet, ett överordnat och inkluderande "vi svenskar" som förenar oss alla bortom våra olikheter. Därför måste det finnas möjligheter men också en plikt att delta i de verksamheter som förstärker vår tillhörighet till en och samma gemenskap. Det som splittrar, skapar barriärer och främjar separatismen måste bekämpas.

**Förekomsten av
hedersrelaterat förtryck
och våld är en viktig del av
den problematik som tyvärr
följer i invandringens och
utanförskapets spår.**

konkreta politiska förslag.

- Arbete och självförsörjning är hörnstenar i den svenska välfärdsmodellen och en avgörande faktor för en lyckad integration. Detta brister idag och hos många invandrade grupper finns det en betydande andel som aldrig blir självförsörjande. Det drabbar individens självkänsla, belastar övriga samhället och underminerar acceptansen för flykting- och invandringspolitiken. Passivt bidragstagande ska därför bekämpas med kraft. Möjligheter ska finnas och krav ställas på myndigheterna att skapa vägar mot självförsörjningen och på de berörda att medverka i de åtgärder som leder dit.
- Kommunerna ska alltid erbjuda fulltidsaktivitetsprogram till alla arbetsföra personer som får etableringsersättning, försörjningsstöd eller motsvarande. Vägran att delta i dessa program ska leda till att respektive stödåtgärd upphör.
- Självförsörjningsgraden ska kartläggas och de bostadsområden som inte når upp till 50 procent av den vuxna befolkningen ska förklaras som sociala krisområden och prioriteras i integrationsarbetet.
- Snabba och lättillgängliga valideringsformer för studier och arbetslivserfarenhet ska finnas i varje region.
- Diskrimineringen ska motarbetas med kraft genom en betydande höjning av påföljderna och anonyma ansökningsförfarande i den offentliga sektorn och i företag med mer än tjugo medarbetare.
- Prioritera unga som varken arbetar eller studerar genom olika snabbspår för att möjliggöra en snabbare etablering på arbetsmarknaden eller genom reguljära studier.
- Skolan och förskolan måste vara prioriterade områden för att främja integrationen och motarbeta hederskulturen och separatismen. Skolan måste tydligt ta ställning för en demokratisk, jämställd och inkluderande kultur. I skolan ska gälla nolltolerans vad gäller hedersförtryck, våld, mobbning, hatpropaganda, extremism och förhållandet av gängkriminaliteten.
- All personal som arbetar inom skolan och förskolan ska få den utbildning, uppbackning och skydd som fordras för att effektivt arbeta mot förekomsten av hedersrelaterat förtryck, våld, mobbning, gängkriminalitet och spridning av hatpropaganda.
- Demokratiska temadagar ska anordnas och varje elev vid grundskolans högstadium ska åtminstone en gång ha besökt ett nazistiskt utrotningsläger. Nazismens, kommunismens och islamismens illdåd ska särskilt uppmärksammas. Även svenska statens agerande mot urfolket samer ska uppmärksammas.
- Skolor i sociala krisområden ska ges extra resurser så att de kan anställa de bästa lärarna samt aktivt arbeta med språkutvecklingen, föräldrasamverkan och diverse integrationsåtgärder.
- Tidiga kartläggningar av barnens språkutveckling ska göras och förskolan ska vara obligatorisk från treårs ålder.
- Snabbtest för ADHD för barn i syfte att erbjuda rätt stöd i rätt tid.
- Språktest/språkkrav för all personal som arbetar med barn i sociala krisområden.
- Kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck. Idag växer och socialiseras hundratusentals barn och ungdomar i miljöer där hederskulturella normer härskar. Det har tolererats under alldeles för lång tid och det leder till ofrihet, utanförskap, våld och förtryck. Att bekämpa hederskulturen är en naturlig fortsättning av den kamp för individens frihet som alltid har varit liberalismens kärna.

- Offentligt anställda och alla som arbetar i offentligt finansierade verksamheter ska ha en skyldighet att reagera omedelbart vid minsta tecken om förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck. Orosanmälningar ska utan fördröjning göras till socialtjänst och varje misstanke om brott ska polisanmälas.
- Varje kommun ska ha en plan och en samordnare mot hedersförtryck och beslätade övergrepp. Tjänstemän, andra som arbetar vid offentligt finansierade verksamheter och civilsamhällets ledande aktörer ska utbildas så att de tidigt kan upptäcka förekomsten av hedersförtryck och våld.
- Varje kommun ska säkerställa att alla invånare – unga som gamla – informeras om vad hederskulturen är och hur den ska bekämpas samt dess offer skyddas.
- Könsseparatistiska aktiviteter som syftar till att cementerar traditionella könsroller och motverkar jämställdheten ska inte finansieras med offentliga medel.
- Bekämpa bostadssegregationen. Förekomsten av bostadsområden vars liv präglas av ekonomiskt, socialt och kulturellt utanförskap samt parallella maktstrukturer dominerade av klaner, islamister, kriminella gäng och andra separatistiska krafter utgör integrationspolitikens svåraste utmaning. Dessa områden måste prioriteras och resurser riktas mot en aktiv omvandling av den fysiska strukturen och bostadsbeståndet samt dess sociala sammansättning.
- Fler bemannade polisstationer samt ökad polisiär närvaro
- Varje kommun ska utarbeta en integrationsplan för de sociala krisområdena som syftar till att öka självförsörjningsgraden och främja blandade upplåtelseformer. Den ska också inkludera ombyggnation samt strategiska rivningar när så behövs.
- Fusk med folkbokföringen ska bestraffas hårdare och kontrolleras på ett effektivt sätt.
- Samarbetet mellan civilsamhället, myndigheter och fastighetsägare ska stärkas i syfte att främja integrationen och bekämpa separatismen.
- Öka tryggheten. Sverige drabbas av en allvarlig trygghetskris på grund av framväxten av en mycket omfattande och systemhotande klan- och gängbrottslighet. Skåne är på alla sätt en del av denna sorgliga utveckling. Det finns bostadsområden som de facto kontrolleras av kriminella, som rekryterar allt yngre personer till deras brottsliga verksamheter. För att vända på denna utveckling fordras starkare och mer effektiva repressiva metoder, men också betydande preventiva insatser särskilt vad det gäller att öka tryggheten och stoppa de kriminellas rekrytering av barn och ungdomar.
- För att bli effektiv och hållbar måste kampen mot den organiserade brottsligheten samordnas på regional nivå så att lyckade insatser i en kommun inte leder till att den kriminella verksamheten förflyttas till andra kommuner.
- Närpolisen ska ha en regelbunden närvaro i de sociala krisområdena, särskilt i skolorna och på de platser där det förekommer öppen kriminell verksamhet.
- Myndighetssamverkan och utbyte av information på kommunal, regional och statlig nivå ska utvecklas och formaliseras i brottsbekämpande syfte, men också inriktat på att förhindra nyrekrytering och stödja avhopparsprojekt.
- Infiltration och försök till otillåten påverkan av myndigheter och viktiga samhällsfunktioner ska alltid polisanmälas och bekämpas med all kraft. Hotade tjänstemän och andra ska alltid ges stöd och skydd.
- Utökad statlig tillsyn av HVB-hem och Sis-institutioner, ge staten möjlighet att tvångsförvalta misskötta HVB-hem.
- Inför en allmän obligatorisk samhällsplikt under ramen för civilförsvaret för alla ungdomar mellan 16 och 24.
- Föreningslivet ska stimuleras, men allt offentligt stöd ska villkoras med ett tydligt integrationskrav utöver det redan existerande demokrativillkoret.
- Allt ekonomiskt stöd från icke demokratiska länder och rörelser till utbildningsverksamheter och föreningslivet i alla dess former ska förbjudas.
- Verka för att Studieförbund och Folkhögskolors aktiva arbete för att förhindra utanförskap och stärka demokratin.
- Lagen om eget boende (EBO) ska avskaffas.

A photograph of an elderly woman with short white hair, wearing a grey and white patterned tunic and light-colored trousers, pushing a black stroller. A young child with red hair, wearing a green shirt, is sitting in the stroller. They are standing in front of a light-colored brick wall. A dark blue banner with white text is overlaid across the middle of the image.

Välfärdens framtida finansiering

OFFENTLIGA MEDEL SKA ANVÄNDAS EFFEKTIVT

Liberalerna strävar efter ett samhälle som ger människor möjligheter att växa och utvecklas efter egna förutsättningar och val. Det gäller inte minst de offentligt finansierade och producerade tjänster rörande skola, sjukvård, omsorg och hälsa som vi i dagligt tal kallar "välfärden".

För Liberalerna har skolan högsta prioritet. Den lägger grunden för framtiden, för hur Sveriges konkurrenskraft kan utvecklas, för medborgarnas levnadsvillkor och för samhällsandan. God hälsa och sjukvård ska vara tillgängligt för alla på likvärdiga villkor med hög kvalitet och rimliga väntetider.

Vi ser små möjligheter att begränsa omfattningen på den offentligt erbjudna välfärden i Skåne, i meningen vad som är regionens och kommuners verksamhetsområden och ansvar idag – det man gör nu behöver man i huvudsak också göra i morgon.

Det finns dock många tecken på, inte minst olika internationella jämförelser, att vi underpresterar i Sverige. Vi lägger jämförelsevis lika mycket eller mer på olika välfärdstjänster som andra länder i Europa, men får ut mindre i produktivitet och resultat. Det kan till exempel gälla skolresultat eller antalet patientbesök en allmänläkare tar emot per vecka. Vi går ibland in och "nuddar" vid dessa frågeställningar men håller vi oss på ett mer övergripande plan.

Mycket i ett modernt välfärdssamhälle finansieras gemensamt genom olika lösningar som försäkringar, skatter och avgifter. Det är dock idag nästan omöjligt för en medborgare att bilda sig en egen uppfattning om tillgängliga resurser används effektivt och ändamålsenligt.

Ekonomerna Åsa Hansson och Teresa Simon-Almendal skrev den 16 september på DN-debatt: "Väljarna saknar tillräcklig kunskap om vad skatt går till, hur skatt tas ut och hur mycket individer och företag faktiskt betalar i skatt. För att kunna fatta välinformerade beslut vid valurnorna krävs kunskap om det man röstar om".

EN VÄLFÄRD MED VALFRIHET OCH FOKUS PÅ UPPDRAGET

Liberalerna strävar efter ett samhälle som ger människor möjligheter att växa och utvecklas efter egna förutsättningar och val.

Det gäller inte minst de offentligt finansierade och producerade tjänster rörande skola, sjukvård, omsorg och hälsa som vi i dagligt tal kallar "välfärden".

För Liberalerna har skolan högsta prioritet. Den lägger grunden för framtiden, för hur Sveriges konkurrenskraft kan utvecklas, för medborgarnas levnadsvillkor och för samhällsandan. God hälsa och sjukvård ska vara tillgängligt för alla på likvärdiga villkor med hög kvalitet och rimliga väntetider.

Den offentliga sektorn ska också finnas där för människor som behöver hjälp och stöd under en kortare eller längre period i livet. Det kan handla om arbetslöshet, missbruk, psykisk ohälsa, familjestöd, hedersproblematik etc. För en liberal handlar det om att ge människor nya livschanser och att åter förnya dessa om det skulle behövas. Målet måste i de flesta fall vara självständiga individer som kan ta ansvar för sitt eget liv och försörja sig själva.

Ibland måste det ställas krav på utveckling och motprestation. Det går dock inte att komma ifrån att en del behöver ett livsvarigt stöd.

Ansvaret gäller också våra äldre. De som inte längre klarar livets basala behov ska ha stöd av hemtjänst och i vissa fall boende. Alla har rätt till ett anständigt liv utan att för detta vara beroende av familj och vänner.

Offentliga välfärdstjänster som barnomsorg och kollektivtrafik är viktiga för att människor ska fungera i vardagen, för jämställdheten, för tillgängligheten till jobb, service och aktiviteter. Att dessa tjänster fungerar är nödvändigt för ekonomi, tillväxt och samhällsutveckling men de kan inte verka på rent kommersiella villkor. Därför är de ett givet ansvar för region och kommuner.

Resurser måste också finnas för god myndighetsutövning där detta ålagts kommunerna, för samhällsplanering samt ansvaret för infrastruktur och offentlig miljö. Hur väl regionen och kommuner hanterar dessa ansvarsområden är avgörande för att attrahera nya invånare, företag och verksamheter i en positiv utvecklingsspiral som skapar jobb och skatteunderlag och en högre livskvalitet för medborgarna.

De områden kommunpolitiker ofta tittar på när det ska stramas åt är kultur och fritid. Verksamheterna här är i mindre grad än övriga verksamhetsområden reglerade i lag och tillgängliga resurser bygger i hög grad på politiska prioriteringar.

För Liberalerna är dock kultur- och fritidspolitiken central. Den skapar mötesplatser, engagemang och gemenskap. Den bidrar till bildning, upplevelser och aktivitet. Den är en grund för skapande och kreativitet, att det testas och flyttas gränser.

Det är huvudsakligen civilsamhället och privata aktörer som står för inriktning och innehåll. Men det är också ibland motiverat med kommunalt huvudmannaskap – till exempel för kulturskola, teater och museer. Principen om armlängds avstånd bör gälla oavsett huvudmannaskap, även om det alltid är ett politiskt huvudansvar hur skattemedel används. Målet bör vara att främja mångfald och liberal demokrati, inte motståndare till dessa mål.

Välfärdens finansiering

Såväl regionens som kommunernas finansiering består huvudsakligen av tre poster:

- Region- respektive kommunalskatt där nivån beslutas av regionen och kommunerna själva.
- Olika typer av statsbidrag (statlig skatt som fördelas efter beslut av regering och riksdag):
 - Bidrag som fördelas inom ramen för skatteutjämningssystemet
 - Generella statsbidrag
 - Specialdestinerade statsbidrag.
- Verksamhetsgenererade intäkter – taxor och avgifter.

Till detta kommer ett finansnetto som kan vara positivt eller negativt. Det finns således inte så mycket att bolla med och endast begränsade möjligheter att krama mer finansiering ur dessa källor (se nedan). Det är främst via ekonomisk tillväxt och därmed ökade skatteintäkter som region och kommuner i framtiden kan tillföras nya resurser.

Det finns en diskussion och även praktiska försök med nya typer av finansieringslösningar. I Stockholm och Uppsala finns hälsoobligationer för förebyggande vård. De innebär att ett försäkringsbolag lånar pengar till regionen för en viss typ av förebyggande vård.

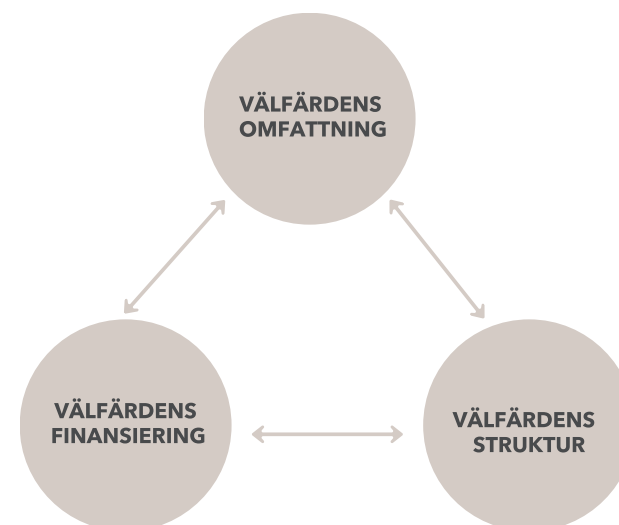
Ju bättre resultat, desto bättre avkastning för bolaget. Vinsten för regionen ligger i framtida

uteblivna, dvs lägre vårdkostnader. Vi är positiva till att även Region Skåne och kommunerna börjar pröva olika typer av nya innovativa lösningar där externa aktörer är med och tar en risk. Det kan till exempel handla om att sy ihop lösningar med så kallade Social Impact Bonds (utfallskontrakt) med privata och idéburna aktörer.

Antalet personer med privata sjukförsäkringar har på senare år ökat kraftigt i Sverige och bör idag ligga på drygt 700 000. I de allra flesta fall handlar det om gruppförsäkringar som tecknas av arbetsgivaren men det finns även fackförbund som erbjuder sina medlemmar att teckna försäkring. Det är uppenbart att motivet är mer tillgänglig och snabbare vård, trots att hälso- och sjukvårdslagen på pappret är tydlig med att vårdgivarna måste prioritera efter behov och inte av andra skäl.

Försäkringsbolaget tecknar avtal med vårdgivare som ska tillhandahålla specificerad sjukvård ofta inom viss tid. Sveriges regioner har i regel inte samma krav gällande tidsgränser för när dessa vårdgivare skall kunna leverera sjukvård, som de försäkringsbolag som finns i systemet har. Det finns därför en risk att vårdgivarna, för att undvika avtalsbrott, prioriterar de patienter som söker vård och som kommer inom ramen för en privat sjukförsäkring.

Vid behov av högspecialiserad vård remitterar de privata vårdgivarna patienter tillbaka till regionerna. Här skulle möjligen också kunna uppstå en risk att de privata vårdgivarna prioriterar remisser för de patienter som söker inom ramen för ett försäkringsavtal.

Sjukvårdens andel av BNP är 10,5 procent och då inkluderas omsorgen av äldre och funktionshindrade. Det är svårt att se, oavsett organisation, att sjukvården kan tillföras en större andel av samhällets resurser. Men det är rimligt att utgå ifrån att sjukvården växer i takt med BNP-utvecklingen.

Det är heller inte rimligt att förvänta sig att staten i framtiden tar över en större del av regionernas och kommunernas finansiering i övrigt – om det inte handlar om nya åtagande genom ny lagstiftning.

Möjligheterna att höja region- och kommunalskatterna är inte så stora. Regionskatten i Skåne ligger dock en dryg krona under vad som gäller i till exempel Stockholm. Problemet med en höjning är att det skulle drabba hårt i en stad som Malmö där den sammantagna region- och kommunalskatten är betydligt högre än vad som gäller för till exempel Stockholms stad.

Kommunalskatten varierar kännbart mellan de skånska kommunerna. För en normalinkomsttagare innebär det ungefär 1600 kronor mer i skatt varje månad för en invånare i Osby jämfört med en i Vellinge – alltså 19 200 kronor mer om året. Medelvärde för kommunalskatten i Skåne är 31,70 och medianen nästan densamma 31,69. Då ingår skatten till Regionen på 11,18.

Ett sätt att öka skatteintäkterna är via ökad sysselsättning. Ju fler som har jobb desto fler

betalar skatt. I flera av Skånes kommuner ligger sysselsättningen under Sverigesnitt (80,8 procent). I Malmö ligger den markant under på 74,4 procent.

Sjukvårdens organisation

Sjukvårdens organisation i Sverige bygger på en gammal och förlegad förvaltningsstruktur. I både Norge och Danmark har det de senaste decennierna drivits igenom stora förvaltningsreformer. Det är dags för Sverige att ta vara på deras erfarenheter och följa efter. Om vi ser att demokratiperspektivet måste stärkas när det gäller kommunerna så ser vi inte alls samma behov när det gäller regionerna. Här är den decentraliserade politiska strukturen kostnadsdrivande och den politiska styrningen av tveksamt demokratiskt mervärde.

Vi har idag 21 regioner med samma lagreglerade ansvar för sjukvården oavsett befolkningsstruktur, geografiska förutsättningar och hur stora de är. Det innebär att alla 21 har sina egna, politiska strukturer och styrsystem med förtroendevalda, chefer och byråkrati. Vi har alltså 21 byråkratiska organisationer där det beslutas om till exempel investeringar, digitaliseringsstrategier och journalsystem.

Även om en viss samordning mellan regioner utvecklats och fortsätter att utvecklas så är det dags att ta steget fullt ut där staten tar över ansvaret för sjukhusvården och kommunerna för primärvården. Det särskilda värde i form av lokal anknytning och lokala perspektiv som sjukvården tillförs genom regionvalen och de politiskt valda regionstyrena väger lätt i sammanhanget.

19 200 kr

En medelinkomsttagare betalar 19 200 kronor mer om året i skatt i Osby jämfört med Vellinge.

10,5%

Sjukvårdens andel av BNP i Sverige är 10,5 procent och då inkluderas omsorgen av äldre och funktions-hindrade

Valfriheten

Valfrihetsreformerna på 1990-talet var en stor liberal politisk framgång. Genomförandet har dock inte riktigt blivit som upphovsmakarna tänkte sig. Därför är de utvärderingar som nu görs på olika håll, bland annat i statliga utredningar, fullt motiverade. Stat, myndigheter och kommuner borde agerat mot uppenbara missförhållanden tidigare. Det får dock aldrig bli frågan om en återgång till tiden före reformerna. Valfriheten bör utvecklas, inte avvecklas.

Bakgrunden till reformerna var ett uppenbart missnöje med att inte kunna välja, och därmed inte heller välja bort, skola eller vårdgivare. Det fanns inga åtgärder som den enskilde då kunde vidta när köerna var långa och kvaliteten undermålig. Alla var hänvisade till den skola eller den doktor som myndigheterna pekade ut. Planekonomin som då rådde ledde också till en likformighet med obefintliga incitament till nytänkande och utveckling.

Ett problem idag är att man nog måste ha upplevt den tiden och de då så kallade offentliga monopolen, för att riktigt förstå det samhällsklimat som drev fram reformerna inom skola samt vård och omsorg men också rörande taxi, tåg, flyg, läkemedel, bilbesiktning mm där monopol ersattes av konkurrens. Resultatet blev en ny dynamik gynnsam för hela samhället.

När det gällde skola samt vård och omsorg så fanns det en absolut målsättning att reformerna skulle öppna för eldsjälar, entreprenörer och innovatörer med pedagogiska alternativ och andra vårdideologier. Förnyelse och nytänkande skulle utmana de förhärskande "trötta" strukturerna. Mångfald och konkurrens skulle bredda utbudet

och höja kvaliteten, inte minst genom att ersätta befintliga monopol. Men det visade sig svårt att göra marknad av ett tjänsteutbud till fixerat pris. På en normal marknad spelar priskonkurrensen en avgörande roll. Konsumenternas val baserat på pris och kvalitet styr resursfördelningen och även ägarnas möjlighet att ta ut vinst.

På en "kvasimarknad" som till exempel regleras med en fastställd skolpeng försvinner en del av den här viktiga dynamiken. Det har visat sig extremt svårt att sätta skolpengen på "rätt" nivå och att alla leverantörer ska ha samma nivå ställer också till det.

Det som absolut underskattades när reformerna sjösattes var stordriftsfördelarna, girigheten och kriminaliteten. Efter reformen startades till exempel många mindre skolor med olika pedagogisk inriktning. Men snart visades exempel på det rationella i att slå ihop mindre enheter till större. Skolpengen räckte till mer och vinsterna ökade. Vi fick skolkoncerner.

Under en period visade också både inhemska och utländska riskkapitalister stort intresse för branschen - inte minst på grund av möjligheterna att rationalisera och därmed ta hem framtida vinster.

Vid tiden för reformerna fanns inga gängkriminella i dagens mening och välfärdsbrott var ett okänt begrepp. Fenomen som drabbat inte minst LSS-reformen och etableringsreformen. Gränserna och uppföljningen av religiöst innehåll i friskolorna har inte varit tillräckligt tydliga.

Inom vården växte under en period privata nätläkare väldigt snabbt. Ett exempel på att privata entreprenörer är betydligt mer snabbfotade att använda teknisk utveckling än offentliga för att utveckla affärs- och

verksamhetsidéer. Nätläkarna svarade onekligen på ett behov. Problemet var att det offentliga inte hann med i att bedöma konsekvenserna för vården i övrigt och ta fram rimliga finansieringsmodeller. Å andra sidan är det viktigt att vi inser att det är omöjligt att fullt ut förutse vad som händer när gamla monopol blivit konkurrensutsatta. Vi har genom liberaliseringen släppt fram en livlig experimentverksamhet.

Den ska vi värdesätta för den öppnar också för möjligheten att förbättra de nya lösningarna. Vi kan här jämföra med erfarenheterna från socialismens fall i Östeuropa. Konkurrensen har skapat problem men dessa är möjliga att lösa i det öppnare system som skapats.

Valfriheten är här för att stanna, alla goda argument som fanns när reformerna genomfördes gäller fortfarande. Liberalerna bör medverka till att utveckla och förbättra systemen, inte strypa eller avveckla dem.

Dessa kan bidra och ta större plats i välfärdens utveckling. Civilsamhällets organisationer med volontärer och frivilliga men även tydligt professionella insatser skulle kunna bidra mycket mer i vård, skola och omsorg, i beredskap, i kultur- och fritidsverksamhet, inte minst för barn och unga. De har oftast startats utifrån en idé om samhällsnytta och medmänsklighet, helt enkelt i syfte att göra skillnad. Fler idéburna aktörer inom välfärden skulle bidra till mångfalden och öka valfriheten.

Artificiell intelligens

Den industriella revolutionen innebar att mänskliga muskler i betydligt mindre utsträckning behövdes för produktion. Automationen innebar även att vi kunde producera betydligt mer. Flera framstående profiler inom forskningsområdet artificiell intelligens menar att vi nu står inför ett skifte där mänsklig intelligens också kommer att kunna ersättas med maskiner. Om detta innebär att vi med färre personer kan producera mer, så kommer det att innebära ett ökat välstånd. Det skulle gynna hela ekonomin och starkt bidra till att lösa de finansiella utmaningar som välfärden står inför.

Redan idag bidrar ny teknik som AI till att sjukvården kan skötas effektivare och mer patientsäkert. Inom medicinsk bildanalys ser vi hur tekniken kan komplettera människan för att ge bättre vård. Fler tillämpningsområden kommer med all säkerhet att utvecklas efterhand. En ökad automation kan bidra både till högre kvalitet och ett effektivare resursutnyttjande.

Den moderna sjukvården vilar helt på den forskning och vetenskap som ständigt producerat nya läkemedel, teknisk utrustning och behandlingar. Det är svårt att tänka sig dagens sjukvård utan dessa tekniska framsteg. Sjukvården har alltid utvecklats genom ny teknik och vi måste vara öppna även för vad AI kan tillföra. Men så här i början på vad som kan bli en ny era så bör en försiktighetsprincip tillämpas.

”

**Vård, skola och omsorg ska
fortsatt vara en del av den
offentliga välfärden, liksom de ej
lagreglerade områdena kultur och
fritid.**

konkreta politiska förslag.

VÄLFÄRDENS OMFATTNING

- Vård, skola och omsorg ska fortsatt vara en del av den offentliga välfärden, liksom de ej lagreglerade områdena kultur och fritid.
- Det behövs en större transparens om vilka skatter som tas ut och hur de används.
- Löntagarna måste få ett fullständigt lönebesked som utformas så att det ger en klar och bild av totallönen, avtalsbestämd pensionsavsättning, arbetsgivaravgifter och löneavgiften, bruttolönen, inkomstskatten, övriga avgifter och skattereduktioner samt nettolönen. Dessa tre lönebegrepp bör klart framgå på lönebeskedet. Detta bör göras obligatoriskt för alla arbetsgivare i Sverige genom lagstiftning.
- Årsredovisningarna måste göras tydligare och mer informativa. Till exempel bör personalutvecklingen över tid med personer i verksamheterna respektive i den övergripande förvaltningen (byråkratin) vara lätt att följa.

VÄLFÄRDENS STRUKTUR

- Värna demokratin, synliga politiker, dialog och debatt, insyn och transparens vid organisationsförändringar.
- Sverige behöver utreda en förvaltningsreform där ansvaret för sjukvården förs över till stat och kommuner. I samband med en sådan reform bör också en ny finansiering av sjukvården övervägas i form av en allmän obligatorisk sjukvårdsförsäkring.
- Styrningen av sjukhusen bör kunna läggas på staten i en decentraliserad organisation. Sjukhusen ska kunna ha olika huvudmän; direkt statligt ägda, statliga stiftelser, privata eller idéburna aktörer. Dessa sjukhus bör ha professionella styrelser med lokal förankring.
- Om kommunerna tar över ansvaret för primärvården nås en bättre samordning med bland annat äldreomsorgen, rehabilitering och förebyggande åtgärder.
- En större förvaltningsreform kommer att ta tid. Under tiden måste Region Skåne fortsätta sitt reformarbete mot en effektivare, mer tillgänglig sjukvård med kortare köer.
- Tyngdpunkten mellan primärvård och sjukhusvård i Skåne ligger enligt våra analyser "mer fel" än vad den gör för andra regioner. Primärvården måste byggas ut samtidigt som den avlastar sjukhusvården.

- Patienter måste styras över från akutmottagning till primärvård.
- Region Skåne bör verka för att vi så snart som möjligt får ett rikstäckande journalsystem för all vård.
- Kommunerna ska tillåtas att anställa läkare (lagändring)
- Teknisk utveckling skall tas tillvara för att vidareutveckla mobila sjukvårdsteam att omfatta fler patientkategorier, så att dessa nyttjas mer effektivt.
- Svenska allmänläkare tar idag emot alltför få patienter/dag. Region Skåne bör utveckla processer och incitament som driver utvecklingen i den riktningen. En norm skulle kunna vara 1 500 patientbesök/år.
- Region Skåne bör utveckla och årligen redovisa produktivitetsmått för sjukvården.
- Dagens sjukhusstyrelser i Region Skåne bör antingen ges en reell funktion i styrningen av sjukvården eller avvecklas.'
- På senare år är det mycket som tyder på att mittokratin (alltså byråkratin mellan ledning och utförare) växer på verksamheternas bekostnad. Den här utvecklingen får inte vara oproportionerlig, verksamheternas behov måste komma i första hand. Region och kommuner bör på ett tydligt sätt redovisa den här utvecklingen varje år.

- Valfriheten bör utvecklas – inte avvecklas.
- Skola, vård och omsorg kan aldrig bli en "vanlig" marknad. Det är rimligt med åtgärder som säkerställer att skattepengarna går till det som avses, det vill säga att finansiera verksamheternas behov.
- Samma krav bör ställas på öppenhet för privata och offentliga aktörer – till exempel offentlighetsprincipen.
- Skolpengssystemet bör reformeras och göras mer flexibelt för att bättre möta skillnader i kostnadsstruktur.
- Möjligheter till nyetableringar måste finnas – annars finns en stor risk för en utveckling mot större koncerner och en oligopolliknande marknad.
- Kontroll, regelverk och likriktning får inte drivas för långt, det måste vara möjligt att nå resultat och mål på olika sätt. Det måste finnas utrymme för att testa nya saker och att göra gamla saker på nya sätt.
- Metoder och tillgänglig information ska utvecklas och tillgängliggöras för att underlätta medborgarnas val. Detta kan bestå både av information om utförarnas resultat och brukares värdering av deras leverans i form av betyg från brukarna.
- Civilsamhället och idéburna aktörer bör ges utrymme och uppmuntras till både ett större engagemang i och ett större ansvar för välfärden inom bland annat skola, vård och omsorg.
- Vinstuttagen bör regleras till en rimlig avkastning på insatt kapital.
- Regionen och kommunerna bör göra inventeringar av civilsamhället och idéburna aktörer på sina respektive platser - engagemang, kompetens, utvecklingspotential mm. Det gäller alltifrån volontärverksamheter till professionella leverantörer.
- Det bör finnas en civilsamhällesstrategi där man anger hur man ser på civilsamhällets roll, en framtida inriktning för samverkan och dess former samt hur kommunen kan bidra till att stimulera civilsamhällets utveckling.
- Kompetensutveckling av politiker och tjänstepersoner bör ske av vilka möjligheter och format som finns för samverkan med civilsamhället och idéburna aktörer.
- Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är ett instrument som kan användas i betydligt större utsträckning som plattform för samverkan med enskilda organisationer/föreningar för specifika uppgifter.
- För att öka andelen idéburna aktörer bör de möjligheter som finns i LOU utnyttjas för att göra riktade upphandlingar till idéburna organisationer eller att upprätta idéburna pengssystem.
- Ny teknik öppnar ständigt nya möjligheter för sjukvården och annan offentlig verksamhet. Det är viktigt att se positivt på det som även Artificiell Intelligens (AI) kan komma att erbjuda.
- Tills vidare ska det alltid informeras om när man har med en AI att göra. Inom rimliga gränser bör det också alltid finnas möjlighet att som alternativ välja "människa" vid patientkontakt.
- Effekterna av AI-styrd verksamhet och aktiviteter bör noga utredas innan de börjar tillämpas. En möjlighet är att AI – rutiner inom sjukvården testas på ett liknande sätt som idag gäller för läkemedel.
- I samband med utredningen av en större förvaltningsform bör man även titta på Länsstyrelsens roll.

VÄLFÄRDENS FINANSIERING

- Det finns begränsade möjligheter till finansiering via höjd regionskatt och höjda kommunalskatter.
- Det bör finnas en öppenhet att testa nya finansieringslösningar som till exempel hälsoobligationer och Social Impact Bonds (utfallsbidrag).
- Vid ett ökat statligt ansvar bör ett system med privata och obligatoriska sjukvårdsförsäkringar övervägas.
- Statens detaljstyrning måste minska, de specialdestinerade statsbidragen bör bakas in i de generella.
- Systematisk, permanent funktion bör inrättas för att bekämpa alla typer av ekonomiska oegentligheter i välfärden.

kontakta oss.

ADRESS

Rörsjögatan 18
211 37 Malmö

MAIL

skane@liberalerna.se

FÖLJ OSS PÅ SOCIALA MEDIER

 [@liberalerna_skane](https://www.instagram.com/liberalerna_skane)
[@liberalernaSkane](https://www.instagram.com/liberalernaSkane)

**liberal ambition
för skåne.**

Copyright
© 2025 Liberalerna Skåne

Liberalerna